

Sadržaj

Sadržaj	3
PRVA SINODA VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE: <i>SVE OBNOVITI U KRISTU</i>	
(Vinko kard. Puljić)	4
Što je to biskupijska Sinoda? (dr. Mario Bernadić).....	6
Statut I. Sinode Vrhbosanske nadbiskupije	9
Biskupijska Sinoda nekoć i danas (mr. Marko Tomić)	17
Odjeci jubileja: Poticaji za novu evangelizaciju (dr. Mario Bernadić)	19
O čemu raspravlja biskupijska Sinoda? (dr. Mario Bernadić)	26
Papa Franjo – dosadašnje izjave i poticaji (dr. Mario Bernadić)	29
Organizirani život Vrhbosanske nadbiskupije (Vinko kard. Puljić)	35
Crkvene institucije u Vrhbosanskoj nadbiskupiji	39
Redovništvo u Bosni i Hercegovini (mr. s. Ivanka Mihaljević)	39
Franjevačka teologija u Sarajevu (dr. Danimir Pezer, OFM)	42
KBF u Sarajevu (dr. Zorica Maros).....	44
Caritas Vrhbosanske nadbiskupije – institucionalizirana briga Crkve za siromašne (dr. Mirko Šimić)	46
Nadbiskupijski centar za pastoral mladih Ivan Pavao II. – Mjesto susreta, duhovnosti, obra- zovanja (dr. Šimo Maršić).....	48
Povijest Vrhbosanske nadbiskupije (Bojana Đukić)	50

PRVA SINODA VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE: SVE OBNOVITI U KRISTU

Za svetkovinu Petra i Pavla 2012. sam uputio najavu Sinode u kojoj sam naveo i osnovne ciljeve Sinode. Ovim prilogom to želim ponovo osvijestiti kako bi ciljevi Sinode što bolje zaživjeli u našim mislima i srcima.

Kako je naša nadbiskupija pretrpjela teške posljedice rata i poraća, te kako i sada proživljava svoja iskušenja i izazove, želim podijeliti svoju brigu i zauzetost sa svim članovima ove mjesne Crkve. Sinoda treba pokrenuti sve strukture u nadbiskupiji i svakog pojedinog vjernika oko zauzetosti u zajedničkom poslanju ove mjesne Crkve. Cilj nam je **sve obnoviti u Kristu**, jer uskršli Krist je temelj naše vjere te izvorište naše nade, kao i živo vrelo radosne ljubavi.

Bitni ciljevi su „zbijeni“ u molitvi za Sinodu koju bi trebalo moliti u svim zajednicama, posebno župskim i redovničkim kao i pojedinačno. Ono što nam je u životu važno za to se istinski molimo. **Zato stavljam na prvo mjesto molitvu za uspjeh Sinode.**

Pripremno Povjerenstvo će pripremiti osnovne materijale za održavanje seminara po dekanatima, kako bi u što većem broju upoznati bili i postali raspoloživi doprinijeti cilju kojeg smo stavili: **SVE OBNOVITI U KRISTU.**

Statut određuje članove Sinode, ali na seminarima po dekanatima trebaju sudjelovati svi dijecezanski svećenici, svećenici-redovnici uključeni u službu u nadbiskupiji, svi vjeroučitelji (vjernici laici, redovnice i redovnici vjeroučitelji), svi sinodski članovi i izabrani vjernici sa terena.

U fazi pripreme Sinode treba uvezati snage ove mjesne crkve u zauzetosti oko života mjesne Crkve s mjesnim biskupom:

- svećenici, redovnici i redovnice;
- vjeroučitelji i katehisti;
- župski vijećnici – pastoralno i ekonomsko;
- razne službe u župi: pjevači, čitači ministranti, mladi;
- župski Caritas;
- medijski djelatnici;
- pokreti u župi (razne laičke udruge);

Jednostavno, svi zajedno trebamo pokazati zauzetost i suradnju u odgovornosti života Crkve na ovim prostorima te svjedočiti zajedništvo i izgrađivati javno mnijenje iz uvjerenja. Valja nam uznastojati da poruka Evanđelja zahvati one koji su kršteni, a žive kao da Krist nije došao, umro i uskrsnuo. Primili su sakramente, a ne žive milosti koje su primili, da počnu živjeti životom milosti. Priznaju se vjernicima, a ne djeluju iz uvjerenja, nego se prilagođavaju.

Bilten Sinode

vaju svijetu relativizma, konzumizma, koristoljublja itd., te pružiti im pomoć da ugrade svoje uvjerenje u svagdanji društveni, gospodarski i politički život.

Zamor i beznađe se širi, zato je potrebno otkriti uporište nade, a to je uskrsli Krist. A mi smo socijalna bića i valja nam svjedočiti svoju vjeru.

U našem redovnom pastoralu brojni vjernici ostaju nezahvaćeni te se nalaze na marginama vjere, izvan tog života zajednice. Zato će priprava za Sinodu trebati upravo tražiti put do tih vjernika te stvarati snažnije vjerničko zajedništvo počevši od obiteljskog zajedništva, te župskog zajedništva i zajedništva cijele nadbiskupije. Zato će biti važna nova evangelizacija u ovom radu, koje treba biti pokretačka snaga do vjernika te do svakog čovjeka koji traži smisao života.

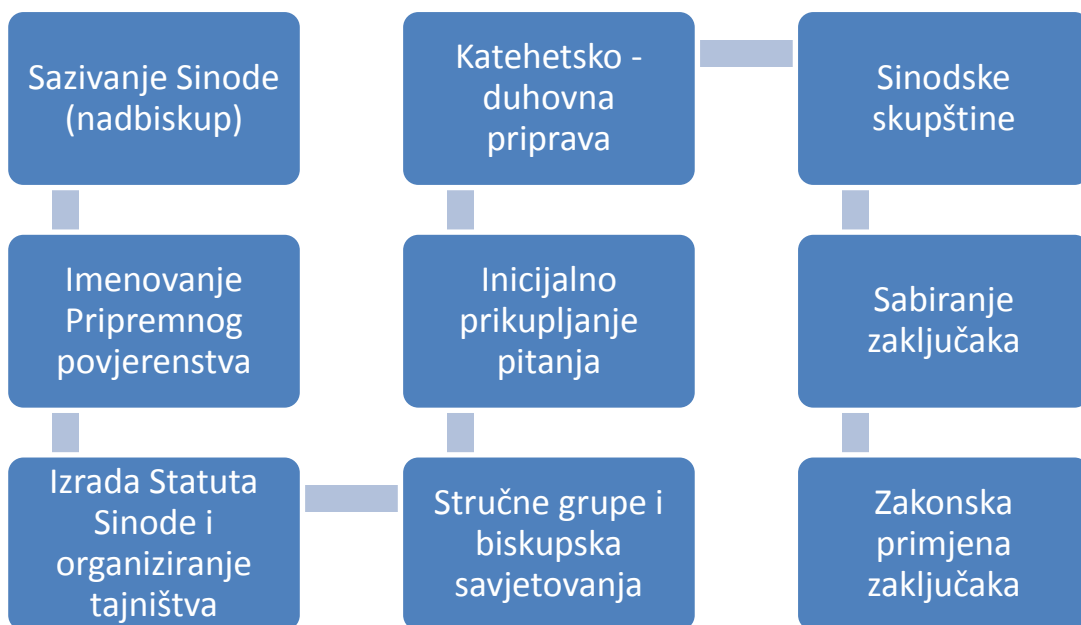
Vinko kard. Puljić, nadbiskup Vrhbosanski

ŠTO JE TO BISKUPIJSKA SINODA?

Zakonik kanonskog prava ustvrđuje da je biskupijska Sinoda „skupština izabranih svećenika i drugih vjernika partikularne Crkve koji pomažu dijecezanskom biskupu na dobrobit sve biskupijske zajednice“ (Can. 460).

Iz dosadašnjih susreta i razgovora sa kolegama svećenicima te vjernicima laicima primijetio sam postojanje jednog spornog pitanja koje bi očito trebalo bolje pojasniti. Naime, izgledno je da ljudi često miješaju pojmove *biskupijske Sinode* i *sinodske skupštine*. Ovo dvoje svakako nije jedno te isto i to bi trebalo jasno razgraničiti. Biskupijska sinoda nije jednokratni događaj nego višegodišnje događanje koje bi trebalo zahvatiti sve institucije i staleže jedne mjesne Crkve. Nadalje, ona bi se trebala odvijati kroz različite etape, koje se opet definiraju i organiziraju od strane specifičnih sinodskih tijela. Navedene instance bi se mogle i shematski prikazati.

Shema 1 – etape sinode

Gore predstavljena shema okvirno prikazuje etape sinodskih događanja. Naravno, naglašavam ovo „okvirno“, jer u praksi se neke etape počesto isprepliću. Međutim, iz priloženog se jasno da naslutit odgovor na ono naše početno pitanje o razlici Sinode i sinodske skupštine.

Bilten Sinode

Zasjedanje *sinodske skupštine* predstavlja esencijalni dio biskupijske sinode, no, koji postaje tek moguć i smislen ukoliko pripremne faze sinode budu solidno obavljene, a njihova solidnost opet ne ovisi u prvom redu od kvalitete i estetičnosti pisanih materijala, već od angažiranosti i uključenosti što većeg broja svećenika, redovnika i vjernika mjesne Crkve. Upravo od ove uključenosti ovisi i konačni uspjeh cijele Sinode!

Gdje se nalazimo trenutno?

Prva Sinoda Vrhbosanske nadbiskupije je –kako znamo- sazvana za „Petrovo“ 2012. od strane nadbiskupa Vrhbosanskog Vinka kard. Puljić. Uzoriti nadbiskup je već tada predstavio službenu molitvu za Sinodu, na čije moljenje je pozvana cijela naša mjesna Crkva. Glede molitve, tu se nije radilo samo o nekakvoj osobnoj kardinalovoj odluci, nego prvenstveno o odredbi opće Crkve i njezinog Učiteljstva. Naime, opća Crkva jasno sugerira da organiziranje biskupijske Sinode predstavlja veliki „zalogaj“ i izazov za jednu mjesnu Crkvu te iz toga proizlazi da za Sinodu treba moliti, tj. da njezin konačni uspjeh treba biti isprošen.

Zatim se pristupilo imenovanju *Povjerenstva* za pripravu Sinode. Pri tome se pazilo da u njemu bude prisutan i pokoji stručnjak za kanonsko pravo, liturgiku i moralna pitanja, kako to već zahtijevaju zakonske odredbe. Ubrzo, nakon toga, Povjerenstvo se počelo sastajati. Pristupilo se sastavljanju Statuta Sinode, kao i organiziranju rada tajništva Sinode. Osim toga, radilo se i na planiranju budućih sinodskih dešavanja, a među njima se ističe i priprema ovoga Biltena Sinode. Mogli bi smo reći da je s realizacijom prvog broja Biltena okončana jedna inicijalna etapa „zagrijavanja“ te da samim tim Sinoda ulazi sada u jednu aktivniju fazu. Kako je to već u uvodnom tekstu naglasio uzoriti nadbiskup, sada bi se trebalo pristupiti organiziranju seminara po dekanatima u čiji rad bi trebali biti uključeni svi svećenici na terenu, redovnici i redovnice u pastoralu, vjeroučitelji te predstavnici župskih ekonomskih i pastoralnih vijeća. Iz ovoga rada će proisteći inicijalno prikupljanje sinodskih pitanja, koja će dalje biti obrađivana kroz rad tzv. *stručnih* grupa. Rezultati njihovog rada će biti prezentirani na tzv. biskupskim savjetovanjima, koja će trebati konačno definirati sinodska pitanja te pripremiti materijale za sinodske skupštine.

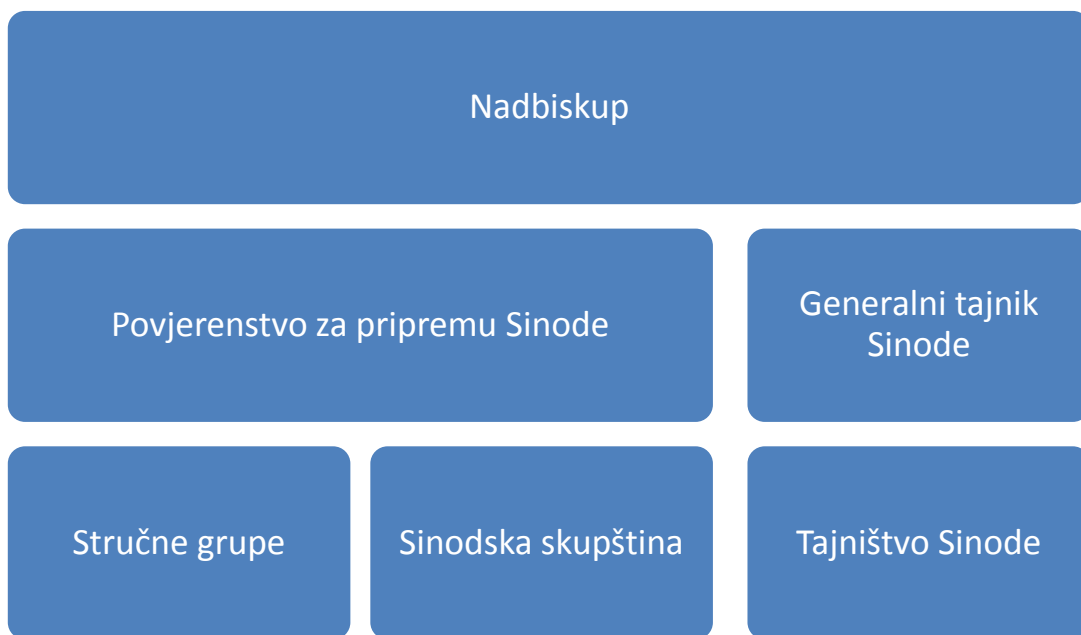
Okvirno, Sinoda bi trebala trajati pet godina, s tim da je njezina prva godina već na isteku. Dakle, pred nama stoje četiri godine intenzivnog i –nadamo se- uspješnog rada.

Pripremno povjerenstvo sačinjavaju: Vinko kard. Puljić, nadbiskup Vrhbosanski; dr. Mario Bernadić, generalni tajnik Sinode; mr. Marko Tomić, crkveni pravnik; dr. fra Danimir Pezer, liturgičar; dr. Zorica Maros, moralni teolog; dr. Mirko Šimić, socijalni nauk Crkve; dr. Šimo Maršić, pastoralni teolog; mr. č.s. Ivanka Mihaljević, savjetnica za pitanja redovništva; vlč. Žarko Vujica, župnik; fra Velimir Bavrka, župnik

Tijela Sinode

Prethodno je već bilo rečeno da održavanje Sinode podrazumijeva i formiranje nekih specifičnih pravnih i teoloških tijela. Organizaciju Sinode ćemo ovdje pokušati i shematski prikazati: **Shema 2 – tijela Sinode:**

Dijecezanski biskup, tj. u našem konkretnom slučaju nadbiskup Vinko kard. Puljić je zakonski gledano jedini zakonodavac Sinode. On jedini ima pravo istu sazvati, okončati te proglašiti važećim zakonske akte koji će eventualno proizići iz rada Sinode. U vođenju Sinode on usko surađuje s generalnim tajnikom Sinode te s pripravnim povjerenstvom, čijim radom predsjedava upravo nadbiskup. U suradnji nadbiskupa i povjerenstva formiraju se dalje ostala sinodska tijela. Gledano brojčano, najveće tijelo Sinode jest sinodska skupština. U nju ulaze tri vrste članova: članovi po zakonu, izabrani članovi te pozvani članovi. **(Više o ovome pogledati u Statutu Sinode: Članci 13. – 25.)** Sinodska skupština ima prvenstveno savjetodavnu ulogu, a članovi skupštine se pozivaju na slobodno i iskreno sudioništvo u radu skupštine (usp. Statut: Čl. 6; CIC: Can:465), ali i na poštivanje crkvenog zajedništva, kao i na poštivanje ostalih članova skupštine (Statut: Čl. 33.-36.). Također, svaki član skupštine je dužan položiti ispovijest vjere te poznavati osnovne odredbe o radu sinodske skupštine (Statut: Čl. 26.-32.).

dr. Mario Bernadić, generalni tajnik Sinode

STATUT I. SINODE VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

U sklopu ovog (I.) broja biltena prilažemo Statut Sinode koji postaje važeći s datumom objave. On predstavlja temeljni pravni akt Sinode koji definira trajanje i odvijanje Sinode, rad i organizaciju sinodskih tijela te način izbora svih sinodskih članova. Stoga upoznavanje Statuta predstavlja važan uvjet uspješnog rada Sinode ...

OPĆE ODREDBE**Članak 1.**

Statut I. Vrhbosanske nadbiskupijske Sinode je pravni akt koji proizlazi iz Uputa o održavanju biskupijskih Sinoda (od 19. ožujka 1997., objavljeno u Acta Apostolicae Sedis).

Članak 2.

Navedenim dokumentom je predviđeno da Statut treba biti donesen i usvojen od strane Pripremnog povjerenstva za održavanje sinode, a potvrđuje ga nadbiskup.

Članak 3.

Zadaća statuta Sinode je da utvrdi i precizira sastav sinode, donese načine izbora i imenovanja sinodskih članova. Također, on treba uključivati pravila o vođenju i odvijanju sinodskih skupština te regulirati načine ponašanja i sudjelovanja, kako za pojedine članove skupštine, tako i za veća skupštinska tijela poput različitih stručnih odbora i komisija.

Članak 4.

Premda statut treba biti donesen i usvojen ubrzo nakon sazivanja Sinode, Uputama je predviđeno da on jest i ostaje podložan promjenama i nadogradnjama, kako to već održavanje Sinode bude nalagalo.

CILJEVI SINODE**Članak 5.**

Zakonik kanonskog prava ustvrđuje da je biskupijska Sinoda „skupština izabranih svećenika i drugih vjernika partikularne Crkve koji pomažu dijecezanskom biskupu na dobrobit sve biskupijske zajednice“ (Can. 460).

Članak 6.

Zakonik kanonskog prava nalaže da „se sva predložena pitanja podvrgnu slobodnoj raspravi članova na sinodskim sjednicama“ (Can. 465).

Članak 7.

Vrhbosanska crkva, otvorena vodstvu Duha Svetoga, želi se okupiti na nadbiskupijskoj sinodi, upoznati dublje svoju stvarnost te u oslušivanju razmišljanja vjernika, svećenika, redovnika i redovnica prosuđivati znakove vremena.

Članak 8.

Promatrajući poratne prilike, našu katoličku tradiciju i velike utjecaje sekularizma Sinoda će tražiti rješenja utemeljena na vjeri i nadi u Uskrslog Krista i cjelokupnom nauku Crkve. U sinodskom razmišljanju tražit će se također rješenja za poteškoće koje proživljava ova mjesna Crkva, kako bi cijela nadbiskupijska zajednica živjela i svjedočila kršćansku nadu.

Članak 9.

Zadaća Sinode je potaknuti župske zajednice u novom osmišljavanju njihove uloge i mjesta u Vrhbosanskoj mjesnoj Crkvi. S tim u vezi, nadbiskupijska Sinoda se može smatrati uspješnom samo onda ukoliko dobrano zahvati i animira bazu svojih vjernika.

Članak 10.

Zadaća je nadbiskupa u suradnji s pripremnim povjerenstvom *voditi*, ali ne i *dirigirati* Sinodu. Ovim se želi reći da bi se svi sinodski sudionici trebali osjećati *pozvanim* i *potaknutim* na sudjelovanje, ali ne i *prisiljenim*. Osim toga, a u svezi sa člankom 6., Sinoda se ne može smatrati objektivnom bez slobodnog očitovanja mišljenja i ideja od strane njezinih sudionika.

Članak 11.

Geslo I. Vrhbosanske nadbiskupijske Sinode je „Sve obnoviti u Kristu“ (usp. Ef 1, 10), a ono želi odraziti duh poziva pape Benedikta XVI. cijeloj Crkvi da se zauzme na putu nove evangelizacije.

Članak 12.

Predviđeni vremenski okvir trajanja I. Vrhbosanske nadbiskupijske Sinode je 5 godina od dana njezinog sazivanja.

SASTAV SINODE**Članak 13.**

Zadaća je nadbiskupa da u savjetovanju s pripremnim povjerenstvom Sinode odredi sastav, kao i načine imenovanja članova Sinode.

Članak 14.

Članovi Sinode dijele se na:

- Članove „de iure“;
- Izabrane članove;
- Promatrače

Članovi „de iure“**Članak 15.**

Članovi „de iure“ su oni članovi koji na Sinodi sudjeluju snagom službe koju obnašaju u mjesnoj Crkvi. Prema uputama o održavanju biskupijskih sinoda ovdje spadaju: pomoćni biskup; generalni, biskupski i sudski vikar; kanonici stolne crkve; članovi svećeničkog vijeća; rektor velikog biskupijskog sjemeništa; dekani.

Članak 16.

Članovi „de iure“ imaju obvezu sudjelovanja na Sinodi koja proizlazi iz naravi njihove službe, a njihov sinodski mandat ističe sa istekom službe koju obnašaju.

Članak 17.

S obzirom da na Sinodi sudjeluju snagom službe, oni ne mogu imenovati nekog zamjenika koji bi ih zastupao tijekom rada Sinode.

Izabrani članovi**Članak 18.**

Među izabrane članove spadaju:

- Poglavari ustanova posvećenog života s teritorija Vrhbosanske nadbiskupije (1 provincijal i 3 provincijalke);
- Vjernici laici koje izabire Pastoralno vijeće Vrhbosanske nadbiskupije;
- Po jedan svećenik iz svakog dekanata;
- Članovi po slobodnom nadbiskupovom imenovanju;

IZBOR I IMENOVANJE IZABRANIH ČLANOVA SINODE**Članak 19.**

Poglavar ustanova posvećenog života poziva nadbiskup pismenim putem. Ukoliko su spriječeni da osobno sudjeluju u radu Sinode, oni mogu imenovati nekog zamjenika koji će ih zastupati u sinodskom radu.

Članak 20.

Po službenom objavljivanju i zakonskom stupanju na snagu statuta Sinode, biskupijsko pastoralno vijeće bi na prvom slijedećem zasjedanju trebalo pismenim putem izabrati tri sinodska člana između sebe, i to po jednog za svaki stalež: svećenički, redovnički i laički.

Članak 21.

Ostali sinodski članovi iz reda redovničkog i laičkog staleža će biti naknadno izabrani od strane pripravnog povjerenstva Sinode, imajući pri tome na pameti njihovu stručnost koja može pozitivno doprinijeti radu Sinode te zakonske akte koji nalažu što *ravnomjerniju* i *ravnopravnu* uključenost različitih staleža u radu Sinode.

Članak 22.

Po jedan svećenik iz svakog dekanata bi trebao biti izabran pismenim putem tijekom narednih dekanskih korona, a po objavi i službenom stupanju na snagu statuta Sinode.

Članak 23.

Sinodski mandat svećenika iz dekanata traje sve dok oni budu obnašali svećeničku službu unutar granica dekanata koji ih je izabrao. Ukoliko tijekom Sinode budu premješteni izvan granica dekanata, njihov mandat prestaje, a dekanat, koji bi tako ostao bez svog sinodskog predstavnika, trebao bi tijekom prve naredne dekanske korone izabrati novog predstavnika.

Članak 24.

Upute o održavanju biskupijskih sinoda daju dijecezanskom biskupu pravo da u sinodski rad uključi i neke druge članove, bilo svećenike, redovnike ili laike za koje smatra da svojom prisutnošću i sudjelovanjem mogu doprinijeti radu Sinode. Ovdje se radi o sinodskim članovima po *slobodnom biskupovom imenovanju*.

Članak 25.

Zajedničko za sve *izabrane članove* je to da njihov sinodski mandat traje koliko i sama Sinoda, no, oni mogu izabrati zamjenika koji bi ih eventualno povremeno zastupao u radu Sinode. Nadbiskup i pripravno povjerenstvo trebaju biti upoznati sa izborom i sudjelovanjem ovakvih zamjenika.

PRAVILNIK O RADU SINODSKE SKUPŠTINE**Članak 26.**

Kada procjeni da su pripremne faze Sinode uspješno obavljene te da su sinodski materijali konačno definirani, nadbiskup ima pravo sazvati sinodsku skupštinu.

Članak 27.

Sinodska skupština ima savjetodavnu ulogu; dijecezanski biskup je jedini zakonodavac biskupijske Sinode, s tim da je on zakonski pozvan na što iscrpniji način poštivati i uvažavati mišljenje sinodskih članova, ukoliko se ona ne suprotstavljaju općim zakonima i običajima katolička Crkve.

Članak 28.

Sinodska skupština započinje liturgijskim slavljem u prvostolnoj crkvi.

Članak 29.

Sinodskom skupštinom u pravilu *predsjeda* nadbiskup. Ukoliko je iz nekog razloga spriječen da sudjeluje, on može imenovati jednog zamjenika koji će predsjedati skupštinom u njegovo ime.

Članak 30.

Predsjednik skupštine može izabrati jednog ili više *moderatora* koji će voditi skupštinska izlaganja i rasprave te organizirati skupštinska glasovanja.

Članak 31.

Pored *predsjednika* i *moderatora*, skupština po zakonu mora imati i *tajnika*. Njega predlaže predsjednik skupštine, a glasovanjem ga potvrđuje cijela skupština. Zadaća je tajnika pripremiti materijale za skupštinsko zasjedanje te voditi zapisnik.

Članak 32.

Zadaća je predsjednika skupštine da u suradnji s pripremnim odborom Sinode izradi i predloži dnevni red za svako zasjedanje skupštine. Pored uobičajenih točaka, dnevni red bi trebao sadržavati i naputke o dužini trajanja izlaganja i raspravljanja na sinodskoj skupštini. Također, dnevnim redom bi trebali biti predloženi i načini glasovanja kod sinodskih zasjedanja.

ETIČKI KODEKS SKUPŠTINSKIH ZASJEDANJA**Članak 33.**

(Nad)biskupijska sinoda predstavlja događanje koje treba voditi k produbljenju katoličke vjere te jačanju unutarcrkvenog zajedništva. Stoga se dijecezanskom biskupu pridržava pravo *zabrane* daljnjeg sudjelovanja za one skupštinske članove koji bi opetovano djelovali i govorili protiv navedene *vjere* i *zajedništva*.

Članak 34.

Dijecezanskom biskupu se pridržava pravo *zabrane* daljnjeg sudjelovanja i onih skupštinskih članova koji bi se služili govorom *mržnje*, bilo protiv pojedinaca, bilo protiv skupina.

Članak 35.

Pravo i dužnost moderatora je poticati članove skupštine na *ekspeditivan i učinkovit rad* te spriječiti pretjerano zadržavanje na pojedinim pitanjima, osobito onima za koje procijeni da nisu od velike važnosti za Sinodu.

Članak 36.

Dijecezanskom biskupu se pridržava pravo *raspuštanja* sinodske skupštine ukoliko primijeti neke veće smetnje i uznemirujuće tendencije u njezinom radu.

ORGANIZACIJA SINODE**Članak 37.**

Održavanje Sinode pretpostavlja utemeljenje nekolicine tijela potrebnih za njezino normalno funkcioniranje. To su: *tajništvo Sinode, pripremno povjerenstvo* te različite *stručne grupe*.

TAJNIŠTVO SINODE**Članak 38.**

Tajništvo Sinode je posebno izvršno tijelo za pripravu Sinode, a njim predsjedava *generalni tajnik* Sinode. Uloga tajništva je ostvarivati zadaće koje mu povjerava pripremno povjerenstvo Sinode.

Članak 39.

Generalnog tajnika Sinode imenuje nadbiskup. Njegova dužnost je redovito upoznavati pripremni odbor s rezultatima rada tajništva.

PRIPREMNO POVJERENSTVO**Članak 40.**

Pripremno povjerenstvo je glavno tijelo za pripravu Sinode. Njim predsjedava nadbiskup, a njegova zadaća je koordinirati, planirati i voditi svekoliki rad Sinode.

Članak 41.

Pripremno povjerenstvo može imati veći broj članova, no, po zakonu u njemu uvijek mora postojati poneki stručnjak za kanonsko pravo, liturgiku, pastoral te moralna pitanja.

Članak 42.

Ukoliko je spriječen, nadbiskup može privremeno ovlastiti nekoga drugog da predsjedava radom pripremnog povjerenstva.

Članak 43.

Članovi pripremnog povjerenstva trebali bi se redovito sastajati i održavati sjednice. Pri tome bi trebalo prisustvovati barem dvije trećine njegovih članova.

Članak 44.

Sve članove pripremnog povjerenstva imenuje nadbiskup. Ukoliko neki član ne želi više sudjelovati u radu povjerenstva, dužan je nadbiskupu pismenim putem obrazložiti svoju odluku.

Stručne grupe**Članak 45.**

Nakon inicijalnog prikupljanja mogućih pitanja za buduće skupštinske rasprave, pripremno povjerenstvo formira stručne grupe.

Članak 46.

Broj stručnih grupa nije predefiniран, nego on uvelike ovisi od broja tematskih cjelina koje proizlaze iz inicijalnog prikupljanja pitanja.

Članak 47.

Zadaća stručnih grupa je analizirati i razmatrati povjerena im pitanja. S jedne strane, one trebaju prosuditi njihovu smislenost i opravdanost s obzirom na stvarno stanje stvari; s druge strane, nastoje ih pozicionirati u odnosu na nauk, pravo, ustrojstvo i običaje katoličke

Bilten Sinode

Crkve. Iz naznačene analize i razmatranja, stručne grupe izrađuju zaključke, koji po sebi trebaju sadržavati i prijedloge odgovora na postavljena pitanja.

Članak 48.

Stručne grupe imaju obvezu u zadanom vremenskom roku pismenim putem informirati pripremno povjerenstvo o rezultatima svoga rada.

Članak 49.

Tajništvo Sinode posreduje između rada pripremnog povjerenstva s jedne i stručnih grupa s druge strane. Tajništvo Sinode pri tome ima dužnost stručnim grupama pružiti informativnu i tehničku pomoć te osigurati eventualne materijalne troškove njihovog rada.

U Sarajevu, 17. Lipnja 2013.

Vinko kard. Puljić, Nadbiskup Vrhbosanski

dr. Mario Bernadić, generalni tajnik Sinode

BISKUPIJSKA SINODA NEKOĆ I DANAS

Svi stariji će se sjećati da je jednoobraznost Crkve bila jedan od dokaza njene jedinstvenosti i jedincatosti. Međutim nije ona nikada postojala, što ne znači da se toj jednoobraznosti nije težilo.

Kad se radi o cijeloj Crkvi, onda se nalazi poneki različit moment drugačije shvaćen i više-manje prihvatljiv ili ne prihvatljiv u mjesnim Crkvama. Stoga je često trebalo naći *modus*

Bilten Sinode

vivendi – način opstanka običaja (što je najjači temelj zakonu) i opće odredbe koja ne nalazi svoje pravo značenje pa primjereno tomu ni svoju primjenu.

Stoga se po potrebi sastajao određen broj odgovornih ljudi pojedine mjesne Crkve, da bi uskladili opće propise i norme sa mjesnim i običajnim pravom. Kako se nije uvijek radilo o istoznačnosti, vrlo često se tražio *iuxta modum* način suživljavanja. *Iuxta modum* znači da se norma i običaj baš i ne podudaraju, ali se u bitnom ne protive i moguća je koegzistencija. Ako se nije moglo riješiti na taj način, onda se primjenjivala taktika podjele privilegija (ozakonjene nepravde) Što je pak to!? U određenim okolnostima se ne može primijeniti zakon. Ako se ne primjenjuje onda izostaje pozitivan učinak. Potrebno je radi posebnih okolnosti izuzeti od zakona (suspendirati zakon) da bi se postigao povoljan pozitivni učinak (npr. misne binacije i trinacije!). Da to ne bi izmaklo kontroli, usklađivanje općih normi sa partikularnim običajima, bila je tematika kojima su se bavili sinodalni oci. Ona je bila vrlo konkretna i za nju nije trebala šira rasprava, nego stručna refleksija i zajedničko promišljanje i donošenje sukladnih rješenja. To je trajalo kraće, bilo specifično određeno i rješavalo se za stolom.

Poslije II. vatikanskog Koncila, pristup pastoralnoj problematici kroz reformiranu praksu, kroz smanjenu jednoobraznost Crkve, počevši od jezika u liturgiji pa sve do velikih skokova u načinu upravljanja Crkvom iziskuje prilagodbu koja obuhvaća i *caput* (glavu) i *membra* (udove). To je obuhvatan proces i zahtjeva jako puno pripreme, tematski iscrpnih pripravaka da bi se u konstruktivnoj atmosferi iskristalizirala misao i ideja koju treba provoditi u djelo i takao obnavljati lice Crkve. Stoga je to danas proces koji traje nekoliko godina i nikada ne prestaje, nego se svojim razvojem uklapa u redovni život Crkve na način kako, ovdje i sada, reagira živi organizam Crkve.

Naša mjesna Crkva vrhbosanska priprema svoju prvu sinodu. Ona je određena smjernicama Crkve koja se obnavlja (*semper renovanda*) i želi se u sadašnjem trenutku predstaviti kao živi organizam koji prati i sudjeluje u životu opće Crkve na način koji je najprimjereniji našem podneblju, kulturi, svijesti i njenoj kršćanskoj savjesnosti – moralu – iliti načinu kako to u stvarnom životu jest ili bi trebalo biti. Moral je životni stil kršćanske svijesti i savjesti u odgovornom sudjelovanju u životu pojedinca, obitelji i zajednice, koja je u ovom slučaju kršćanska – katolička – Crkva.

mr. Marko Tomić, crkveni pravnik

ODJECI JUBILEJA: POTICAJ ZA NOVU EVANGELIZACIJU

Katolička Crkva je protekle godine obilježavala jubilarnu pedesetogodišnjicu od početka rada II. Vatikanskog sabora. II. Vatikanski sabor predstavlja pouzdano najvažniji događaj za Katoličku Crkvu u XX. st. Njegova razmišljanja i zaključci predstavljaju neizostavni temelj svake eventualne promjene i reforme u Crkvi. Sukladno tome, ni naši sinodski napori neće biti djelotvorni i smisleni bez adekvatne recepcije saborskih promišljanja i zaključaka.

Uvod

Crkva se tijekom povijesti uvijek okupljala na saborima i sinodama kada bi dolazilo u pitanje ispravno naučavanje, odnosno, ispravno tumačenje istina vjere. Nasrtaji na pravovjerje su dolazili i izvana, ali po katkad i iznutra, a ovo nam sve skupa govori o dramatičnoj pozadini formiranja i razvoja crkvenog nauka. Svojim studentima na KBF-u ovu datost počesto naglašavam: katoličke crkvene dogme nisu nastale niti iz nekakve teološke dokolice, a još manje iz potrebe za vlastitom religijskom originalnošću! Tomu naprotiv, dogme su se promišljale i definirale u trenucima kad bi Crkva zahvaljujući svom prirodnom *sensus fidelium(u)* – osjećaju vjere, osjetila da je vrijeme za uzbunu, a sve to skupa zbog pojave nekog mišljenja ili prakse, koje bi se upravo kosile s navedenim osjećajem vjere.

II. vatikanski sabor, ujedno XXI. ekumenski crkveni sabor je od samog početka išao svojim posebnim i blagim putem. Naime, ovo je jedini sabor u povijesti Crkve koji nije bio izravno potaknut nekim krivovjerjem, lošom praksom ili prijetnjom, bilo izvana ili iznutra. Ovdje se jednostavno radilo o situaciji u kojoj je Crkva „u mirnom posjedovanju vjere“ htjela razmišljati sama o sebi te o svom poslanju u svijetu.

Biskupska sinoda iz 1985. g., koja je održana u Rimu povodom 20. obljetnice sabora, sažela je središnju poruku svih 16 saborskih dokumenata u jednoj jedinoj rečenici: „Ecclesia – sub verbo Dei – mysteria Christi celebrans – pro salute mundi“ (Crkva – u snazi Božje riječi – slavi otajstva Kristova – za spasenje svijeta)! Ova rečenica iz četiri dijela odgovara zapravo poruci četiri ključna saborska dokumenta - konstitucije, koja ujedno predstavljaju noseću misaonu osovinu cijelog saborskog nauka:

- *Crkva* je velika tema sabora, a njezina bit se promišlja u konstituciji „Lumen Gentium“;
- Formulacija „u snazi Božje riječi“ nas upućuje na temu slušanja Božje riječi, čime se bavi „Dei verbum“;

Bilten Sinode

- „Slavi Kristova otajstva“, to je tema prve saborske konstitucije o liturgiji „Sacrosanctum concilium“;
- „Za spas svijeta“ – ovim se jasno aludira na sadržaj pastoralne konstitucije o Crkvi u suvremenom svijetu „Gaudium et spes“.

Poruka i cilj II. vatikanskog sabora su možda još sažetije predstavljene od strane pape Pavla VI., a naznačena krilatica se pojavila u njegovoj apostolskoj pobudnici „Evangelii nuntian-di“, od 8. prosinca 1975.: „Crkvu 20. st. učiniti još prikladnijom za naviještanje Evanđelja ljudima 20. st.“! Ovim se zapravo iznova naglasila temeljna nakana blaženog pape Ivana XXIII. u svezi koncilskog programa i usmjerenja, a koju je on izložio u inauguracij skom govoru „Gaudet Mater Ecclesia“, tijekom otvaranja sabora 11. listopada 1962. godine: „Dvadeset i prvi ekumenski sabor ... želi prenijeti cjeloviti, neumanjeni i neiskrivljeni katolički nauk ... Mi ne trebamo samo čuvati to dragocjeno blago, kao da bismo se bavili samo starinom, već revno i

bez straha trebamo nastaviti djelo koje naše doba iziskuje, nastavljajući put kojim je Crkva kročila tijekom gotovo 20 stoljeća ... Potrebno je da taj sigurni i nepromjenjivi nauk, kojemu moramo dati svoj pristanak vjere, bude produbljen i izložen prema zahtjevima našega vremena. Jedno je naime polog vjere, tj. istine koje su sadržane u našem časnom nauku, drugo je način na koji su one izložene, premda uvijek u istom smislu i u istom značenju“ (Ivan XXIII., Allocutio in sollemni Ss. Concilii inauguratione »*Gaudet Mater Ecclesia*«, u: *Enchiridion Vaticanum*, 1, Bologna, 1979., str. 42. 44. – preuzeto od J. kard. Bozanić, *Uvodna riječ o prihvaćanju i tumačenju kocila*, Bogoslovska smotra 78 (2008.) 4, 905-920., ovdje 908.-909.). Iz navedenog govora pape Ivana XXIII., izići će pojam „aggiornamento“ kao jedan od najčešće citiranih pojmova suvremene katoličke teologije, a krilatica „isti sadržaj, nova tumačenja“ postat će službeni program pokoncilске katoličke teologije, koja će upravo pokušati s novim žarom i načinom kršćansku radosnu vijest navijestiti današnjem čovjeku i svijetu.

Recepcija sabora

Važno je istaknuti da je nakon II. vatikanskog sabora Crkva svakih (jubilarnih) deset godina kroz sinode i druga događanja nastojala oživjeti spomen na sabor, kao i na njegove poruke. U svezi ovoga javlja se pojam *recepcije* sabora. Recepcija u kontekstu sabora ima više značenja. Ona se s jedne strane aludira na prihvaćanje, a s druge na tumačenje i shvaćanje. Ovo nam opet daje na znanje da II. vat. sabor nije bio jedna tek usputna stanica i stranica u pog-

lavlju suvremene povijesti katoličke Crkve. Tomu naprotiv, on je dao smjernice koje nas obvezuju i danas, pedeset godina kasnije. No, također, pojam recepcije nas upozorava da saborski dokumenti ne predstavljaju po sebi gotov i potpuno dovršen naputak, jer oni nas pozivaju na daljnje razmišljanje i shvaćanje.

Poštovanje prema sebi i drugima

Dobro je poznato da nisu svi bili zadovoljni s rezultatima rada II. vatikanskog sabora. U godinama poslije njega, mnogi svećenici, redovnici i redovnice su napustili svoju službu te samim tim i Crkvu. Zanimljivo je pri tome da su „otpadnici“ pri tome dolazili uglavnom iz dva tabora potpuno različitih ideoloških predznaka. S jedne strane, „liberali“ su držali da su saborske reforme prvenstveno „kozmetičke“ prirode. Ovo će reći da su oni očekivali puno liberalnije reforme, nego što su se dogodile. S druge strane, kršćanski desničari i ultratradicionalisti su na sabor gledali kao na izdaju Crkve i njezinih stoljetnih vrijednosti. Neki su pri tome išli tako daleko da su II. vatikanski sabor nazvali „masonskom manifestacijom“, užasavajući se pri tome nad pomirljivim saborskim stavovima naspram onih koji drugačije misle. M. Lafebver i njegove pristaše će otići i puno dalje u rigidnoj kritici koncila. Tako su poslije sabora katoličku Crkvu počeli nazivati čak sotonističkom (Usp. J. Niewiadomski, *Pokoncilski tradicionalisti*, Svesci 75-77, str. 17-23). Stoga se pitamo što se na saboru zapravo dogodilo i promijenilo?

Mišljenja sam da nije moguće primijeti naznake koje bi upućivale na bilo kakvo sinkretističko utapanje sabora u nemirnim vodama nadolazećeg globaliziranog ljudskog društva. Crkva je na saboru ostala vjerna samoj sebi, no, počela je promatrati svijet u kojem se nalazi na jedan način koji je bio pun poštovanja i uvažavanja. Na temelju tog novog svjetonazora, Crkva je zatim odlučila preispitati i svoju ulogu i zadaću u tom „novo-starom“ svijetu. Ciprijanova krilatica „*Extra ecclesia nulla salus*“ nije odbačena, ali se počela tumačiti na jedan sasvim novi način. Pomalo zastrašujuća rečenica se više nije promatrala na temelju *subjektivnog*, nego *predmetnog* principa. Odnosno, nije se više željelo naglasiti tko će se spasiti, a tko ne, nego odakle i po kome dolazi spasenje. Na II. vat. saboru Crkva je upravo sama sebe shvatila kao *sakrament spasenja* za sve ljude i narode. Iz nje izvire kupelj spasenja koja nadilazi i prelazi njezine institucionalne granice. Ovo je –mogli bi smo reći- jedan od ključnih poticaja nove evangelizacije što ga je priredio II. vat. sabor. Crkva je s jedne strane uvidjela da ima što ponuditi svijetu i da mu treba ponuditi, jer ovaj više nije izgledao poput neprijatelja pred kojim treba podizati bedeme i opkope, nego kao mjesto zajedničkog suživota. Premda nije od ovog svijeta, Crkva živi u ovom svijetu te od njega mnogo toga dobrog

i prima: “Crkva kad sama pomaže svijet i kad od njega mnogo prima teži jedino za tim da dođe kraljevstvo Božje i da se ostvari spasenje svega ljudskoga roda. Uostalom sve dobro koje narod Božji za vrijeme svog zemaljskog putovanja može pružiti ljudskoj obitelji dolazi odatle što je Crkva 'sveopći sakrament spasenja', koji očituje i ujedno ostvaruje misterij Božje ljubavi prema čovjeku.“ (GS 45).

No, iz ovoga je proizašao i jedan problem. Njemački teolog O. Fuchs primjećuje da su mnogi katolici ostali pomalo razočarani ovim novim pogledom na Božju milost, koja se po Crkvi izljuje na cijeli svijet. Takvi razmišljaju obično u stilu: „Ako sam ja patio za svoje spasenje, moraju onda patiti i drugi, jer nitko ne zaslužuje besplatno ili barem ne vrlo jeftino spasenje“! Ovo po O. Fuchsu svjedoči o postojanju jednog defetističkog i depresivnog mentaliteta kod mnogih vjernika, koji očito nikad nisu uspjeli povezati vjeru sa oslobođenjem, radosti i puninom života, već samo s patnjom, suhoćom i zatupljivanjem (usp. O. Fuchs, *Das Jüngste Gericht. Hoffnung auf Gerechtigkeit*. Verlag Friedrich Pustet, Regensburg, 2007., s. 56-58).

Izazovi nove evangelizacije

Vraćamo se malo papi Pavlu VI. i njegovom apostolskom nagovoru o evangelizaciji u suvremenom svijetu (Evangelii nuntiandi). Na jednom mjestu on se poziva na Spasiteljeve riječi: „Trebalo da navješćujem Evanđelje o Kraljevstvu Božjem“. Crkva živi u svijesti da je ona Spasiteljeva riječ te da se ova upravo spomenuta Spasiteljeva izjava izravno odnosi na nju samu. Ona treba navješćivati evanđelje, unositi ga u svaku ljudsku sredinu, iznutra je preobraziti te na taj način učiniti je novom. Svi su kršćani, bez obzira na stalež, pozvani uzeti udjela u zadaći evangelizacije. No, pojam navješćivanja evanđelja je izrazito kompleksan. On uključuje razne elemente: obnovu čovječanstva, svjedočenje, izričiti navještaj, pristanak srca, ulazak u zajednicu, primanje znakova i apostolsko djelovanje.

Pojam evangelizacije je također složen po pitanju svog sadržaja. Naime, on po Pavlu VI. ne sadržava samo jedno striktno religijsko manifestiranje, nego i zauzetost nad ljudskim vremenitim problemima. Evangelizacija dakle ne podrazumijeva učiniti samo čovjeka vjernikom, nego učiniti ga i slobodnim te mu pomoći u ostvarivanju svoga osobnog i kolektivnog dostojanstva.

Pavao VI. se u navedenom nagovoru osvrnuo i na *putove evangelizacije*. Ne umanjujući važnost nekih novih načina i mogućnosti evangeliziranja, on ipak ponajviše ističe važnost nedjeljne svete mise i homilije. Vjera je sadržana u poruci i prima se slušanjem! Nedjeljna homilija u ovom smislu treba osposobljavati vjernike za evangelizacijske zadaće u suvremenom svijetu.

Uz ovo, on naglašava i važnost Duha Svetoga u evangelizaciji te sa ovim daje i jednu zadaću svim Pastirima, teolozima i vjernicima: naime, oni koji su sami obilježeni pečatom Duha Svetoga, trebali bi bolje proučiti Njegovu narav i načine djelovanja u evangelizaciji našeg doba. Ovaj poziv vjerojatno proizlazi iz dvostruke datosti: s jedne strane, unutar katoličkog korpusa pobožnost Duhu Svetomu je dugo bila u drugom planu. Osim toga, i sam dogmatski traktat o Duhu Svetomu još uvijek pokazuje znakove nerazvijenosti i podcijenjenosti. S druge strane, u međuvremenu se Crkva počela susretati s „karizmatikom obnovom“ i njezinim kontraverzama. Duhovski pokret je polučio poprilično ambivalentna iskustva: od potpunog oduševljenja do skepse, osude, pa čak i straha. No, u svjetlu poziva pape Pavla VI, ovdje se očito ne smije davati maha ishitrenim zaključcima, nego zajednički pristupiti promišljanju Duha Svetoga, kao i njegove uloge u današnjoj Crkvi ...

Neuspjeh sabora ili samo trčanje za „egipatskim loncima“?

Izraz „trčati za egipatskim loncima“ predstavlja parafrazu izraelskog bunta protiv Boga i Mojsija, koji je uslijedio uslijed dugog zamornog boravka u pustinji. Naime, ispostavilo se da izlazak iz ropstva zahtjeva stanovite žrtve; stoga mnogi sinovi Izraelovi u napadu malodušnosti pomisliše da im je ipak bolje bilo u ropstvu, nego sada na slobodi.

II. vatikanski sabor ima mnogo kritičara i dan danas. Više ne govorimo o onima izvan Crkve, već o kritičarima unutar same Crkve. Tako, danas mnogi sanjare o „blaženim“ vremenima prije sabora. Spomenuti kritičari nisu bez argumenata. Oni odlučno upiru prstom na prazne crkvene klupe širom Zapada, koje nekad bijaše pune. Kardinal W. Kasper se temeljito bavi ovim problemom u svom tekstu „Protiv zlogukih proroka. Vizija Koncila za obnovu Crkve.“ (Svesci, 70-73, str. 17-23.). On govori da su mnogi predkoncilsku Crkvu osjećali „kao uzorno uređeni vojni tabor podvrgnut strogom vodstvu. Za većinu katolika ta je zatvorenost i ukorijenjenost u sredini koja ih je nosila značila nešto poput duhovne domovine. Mnogi si danas u vremenu velike osamljenosti i duhovne pomutnje nostalgично priželjkuju njezin povratak. No, ta zatvorenost imala je svoju cijenu: bila je skupo naplaćena odijeljenošću. Katolička Crkva bila je duboko rastavljena od drugih kršćanskih crkava kao i od modernog svijeta nastalog u tijeku Novoga vijeka. Mora se govoriti upravo o shizmi između Crkve i moderne kulture“ (str. 17.). A uz navedeno, po Kasperu se ne smije zaboraviti da je takva Crkva u 18. stoljeću izgubila intelektualce, a u 19. i mnoge radnike. Navedene riječi izvrsno ukazuju na ambivalentnost totalitarizma. S jedne strane, on nudi stanovitu sigurnost svojim pristašama, međutim, s druge strane, on generira odijeljenost kao i potencijalne sukobe s drugima i drugačijima. Inače, navedena debata ne pogađa samo katoličko tkivo, nego i cijeli sadašnji svijet. Kad su L. Kolakowskog upitali zašto dolazi do ponovnog jačanja totalitarističkih ideologija u sadašnjem svijetu, misleći pri tomu na radikalni islam, neonaci-

stički pokreti na Zapadu, kao i ultra ljevičarski u Južnoj Americi, mislilac je jednostavno odgovorio: „Zbog čovjekove želje za sigurnošću“! Izgledno je da se prosječni čovjek ne snalazi baš najbolje u svijetu lukave i prevrtljive liberalne ekonomije, kao ni u okruženju šarolikih i nestabilnih kulturnih i religioznih vrijednosti. On želi imati stabilne materijalne izvore za život, kao i čvrste istine u koje će vjerovati. No, sama povijest dokazuje da totalitarizam nudi samo prividnu i privremenu stabilnost. Uzrok tomu je svojevrсна „spasiteljska neuroza“. J. Niewiadomski (u ovdje navedenom tekstu) primjećuje međusobnu netrepeljivost kod pokoncilskih ultratradicionalista. Svaki od njih sebe je smatrao spasiteljem „prave Crkve“, a kako spasitelj po naravi stvari može biti samo jedan, tako je došlo do međusobnog sukobljavanja različitih „spasitelja“.

Suvremeni svijet je zasigurno postao kompliciran i kompleksan. Po H. U. v. Balthasaru on se više ne može uspoređivati sa stošcem. Naime, ne postoji takva uzvišena točka u današnjem svijetu s koje bi se sve moglo vidjeti i kontrolirati. Balthasar zato današnji svijet radije uspoređuje s kuglom, jer gdje god da se nalaziš nećeš moći sve vidjeti i kontrolirati. Međutim, upravo se ovakav svijet pokazuje misijski izazovnim. Crkva zato mora ukloniti svoje zidine i radije pristupiti „osmozi“. Da, ona treba natopiti i napojiti svijet svojom spasenjskom porukom i prisutnošću. Uz ovo bi se dobro nadovezalo spominjanje prigovora „konzervativaca“ protiv „progresivaca“. Kardinal Kasper je mišljenja da su se u vremenima nakon sabora zapravo ti famozni „progresivci“ pokazali istinskim i pozitivnim konzervativcima, jer su se ovi inspirirali životom i radom apostola i patrističkih otaca. S druge strane, oni uvjereni „konzervativci“ su se pokazali prilično paušalnima, jer su se pozivali samo na zadnjih par stoljeća života Crkve. Dobar primjer za to jest spomenuti H. U. v. Balthasar. Njega su Apostoli i oci inspirirali zbog toga što nisu bili odijeljeni u odnosu na svijet, a to realno sebi nisu mogli u ono vrijeme ni priuštiti. Oni su živjeli u svijetu i sa svijetom. Ono malo vjernika što su imali morali su neprestano učvršćivati u vjeri, a nove vjernike su tek trebali steći. Zato se nisu mogli prepuštati bilo kakvoj uhodanoj kolotečini. Tomu naprotiv, morali su konstantno biti kreativni, jer svaki dan im je donosio nove izazove. Stav „stvaralačkog otkrivanja novoga“ jest nešto što se odnosi na samu bit Crkve. „Da bi ostala vjerna samoj sebi i svojem poslanju, ona (Crkva) mora neprestano ulagati napor stvaralačkog otkrivanja novog. Pred poganima, koji su trebali ući u Crkvu, baštinicu sinagoge, Pavao je morao otkrivati novo. Jednako su tako morali činiti grčki oci pred helenističkom kulturom i sv. Toma pred arapskom filozofijom i znanošću. Ni mi nemamo drugog načina pred današnjim problemima.' Napose, patristička književnost se može usporediti s 'najosobnijim novinama, koje je Crkva napisala kad je imala sedamnaest godina', to jest u vrijeme svojega duhovnog odrastanja. To je prošlo vrijeme i ostaje prošlo, ali treba vratiti njegov duh, njegov temeljni uvid, 'njegov stvaralački čin'“ (R. Gibellini, *Teologija dvadesetog stoljeća*, KS Zagreb, 1999., str. 239. poziva se na H. U. v. Balthasara, *Présence et Pensée. Essais sur la Philosophie religieuse*

use de Grégoire de Nysse, Beauchesne, Paris, 1942., Avant-propos, VII-XII.). Kardinal Kasper ovo jednostavno formulira: „Nema *aggiornamenta* (podanašnja) bez *sourcementa* (povratka k izvorima)“ (navedeni tekst, str. 20.).

Za kardinala Kaspera misioniranje nije samo pozitivan izazov nego i prijeka nužnost. Pri tome se poziva na jednu misao od Madelaine Dêlbrel: „Kršćanima preostaje samo izbor između misioniranja i demisioniranja“ (Protiv zlogukih proroka, str. 18.). Ovim se jasno aludira na stvarnu nemogućnost i besmisao postojanja neke odijeljene i indiferentne Crkve u odnosu na svijet. Ona samo može ili oplemenjivati svijet ili ga svojim propustom prepustiti tome da postane gori. Crkva mora približavati ljude dimenziji božanskog i otajstvenog, inače će oni –kako to reče K. Rahner- neminovno degenerirati na razinu spretne i lukave životinje, „životinje koja je doduše tehnički i organizatorski spretna, ali pri tome gubi određenost i svrhu svojeg jedinstvenog i nezamjenjivog života“ (isto).

Ne umanjujući poteškoće koje spadaju Crkvu u ovom svojevrsnom vremenu tranzicije, kardinal Kasper ipak hrabri sve katolike da nesebično i zauzeto nastave sprovoditi ideje i zamisli II. vatikanskog sabora.

Umjesto zaključka: Otajstvo jeste spasenje

II. Vatikanski sabor je kao prefiks pojmu Crkve dodao pojam „otajstvo“. Znamo već da pojam otajstva naznačuje religioznu, tj. svetu tajnu, ali postavlja se pitanje, što to točno znači u kontekstu Crkve. Kardinal Kasper kaže da prema Novom zavjetu otajstvo znači vječnu spasenjsku Božju odluku. Dakle, ukoliko govorimo o otajstvu Crkve, tada govorimo o njezinoj prožetosti ovom vječnom Božjom spasenjskom odlukom. Crkva mora donositi drugima ovo otajstvo, ali i sama mora živjeti iz posvećenosti njemu. „Impuls koncila glasi: dalje od samoprezentiranja Crkve i od bavljenja samom sobom, naprijed prema njezinoj poruci o Bogu, o Isusu Kristu i o Duhu Svetom. Tu leži blago koje je povjereno Crkvi. I što je više Crkva bliža toj poruci i zadaći, to je bliža i čovjeku“ (W. Kasper, navedeni tekst, str. 18.).

dr. Mario Bernadić

O ČEMU RASPRAVLJA BISKUPIJSKA SINODA?

Moto naše I. Sinode Vrhbosanske nadbiskupije je „Obnoviti sve u Kristu“, a tema Sinode ili njezin naslov je „Nova evangelizacija u bosanskohercegovačkom društvenom i religijskom kontekstu“. Međutim, sa ovim nismo još ni izbliza dovoljno precizno rekli o čemu sve treba raspravljati naša Sinoda, jer jedna bi biskupijska Sinoda trebala raspravljati o više-manje svemu, tj. o svim aspektima života, rada i vjere jedne mjesne Crkve. Tako velik broj pitanja podrazumijeva strpljivo sabiranje te precizno sistematiziranje. Zbog toga bi u ovom procesu trebalo biti uključeno što više osoba, kako običnih vjernika, tako i svećenika, redovnika i redovnica. Inicijalno prikupljanje pitanja predstavlja tek početak ozbiljnog i zahtjevnog posla, jer jedno jedino pitanje lako može implicirati nekolicinu drugih. S druge strane, neka pitanja će se međusobno isključivati, jer će vjerojatno biti dosta sličnih, ako ne i identičnih pitanja, postavljenih na različite načine.

Na mladima svijet ostaje

U ovom smislu možemo predstaviti jedan jednostavan primjer. Uzmimo –recimo– pitanje župskog vjeronauka. Kako ga unaprijediti, učiniti edukativnijim i izazovnijim? Neki predlažu da –na primjer– programe vjeronauka za prvopričesnike i krizmanike treba vremenski podvostručiti, tj. da ono što je trajalo jednu godinu do sada, trebalo bi barem dvije godine odsada. Međutim, mnogi roditelji se žale, pa čak i oni koji su dobri i aktivni vjernici da im je župskog vjeronauka već previše za njihovu djecu. Naime, mnogi danas uopće ne shvaćaju važnost župskog vjeronauka ukoliko isti postoji u školama. Iz ovoga već proizlaze moguće dva dodatna pitanja: Prvo, kako bi se mogla poboljšati suradnja školskog i župskog vjeronauka, u smislu, da oni međusobno djeluju što više nadopunjujući, a što manje isključujući? Drugo, kako pravilno informirati, kako djecu, tako i roditelje o važnosti i nužnosti župskog vjeronauka? No, vrlo brzo nailazimo i na treće pitanje: Naime, mnogi iskusni pastoralni radnici primjećuju da je u današnje vrijeme vjeronaučna poduka potrebija roditeljima nego njihovoj djeci. Moderno vrijeme i njegovi uznemirujući trendovi su nesumnjivo otupili snagu i jedinstvo klasične katoličke obitelji. Ona provodi zajedno sve manje vremena i sve rjeđe moli, te dok roditelje uglavnom „odgaja“ televizijski prijemnik, na djecu im „paze“ kompjuter, junaci nasilnih video igrica, „pop“ te „reality“ zvijezde i zvjezdice. Kad govorimo o eventualnom vjeronauku za odrasle onda se tu pouzdano ne radi samo o nekoj lokalnoj viziji, već o globalnoj potrebi *nove evangelizacije*. Naime, opća Crkva danas svim svojim bićem osjeća potrebu naviještanja evanđelja onima koji su već kršteni. Međutim, radi se o izuzetno složenoj i zahtjevnoj zadaći, odakle se naprosto roje daljnja pitanja: tko, kako, zašto, kome, na koji način, u koje vrijeme, s kojim sredstvima, s kojim konkretnim ciljevima, na temelju kakve građe, uz čiju pomoć itd? Upravo zbog navedene složenosti nova

evangelizacija ne može biti samo posao angažiranih i posvećenih pojedinaca. Tomu naprotiv, oko ovih i ovakvih pitanja cijela se Crkva mora sastati te razmišljati i činiti.

Na osnovu potonjeg možemo zatim početi razmišljati i o adekvatnoj formaciji duhovnih zvanja. Naime, u prijašnja vremena, a opet glede župskog vjeronauka, na satovima istog dobivali smo unaprijed solidno odgojenu djecu sa solidnim vjerskim predznanjem, ali i znanjem. I jedno i drugo su stjecali u krugu svojih obitelji. U toj situaciji svećenik je bio netko tko je trebao tek izbrusiti „nebrušeni dijamant“. Današnji pastoral nas, ovome nasuprot, stavlja u puno zahtjevniju situaciju: naime, naši današnji vjeroučenici često pokazuju zabrinjavajuće, kako neznanje, tako i još više zabrinjavajući nedostatak elementarnog kućnog odgoja. Uz to, možda još više boli njihov nedostatak interesa prema jednoj prakticiranoj i angažiranoj vjeri. I kako onda ovdje postupiti? Realno gledano, klasična sjemenišna formacija nas i nije pripremala za ovako nešto, slično kao što nas nije pripremala ni za pastoral u potpuno raseljenim i razrušenim župama. Ovdje svakako ne pokušavam nekome nešto spocitavati, nego jednostavno konstatiram da su nas zatekle brojne društvene i socijalne promjene, kojima bi sada zajedničkim snagama trebali hrabro i mudro pristupiti i doskočiti.

Beskrvno progonstvo

Od djece smo stigli do roditelja, a od roditelja stižemo do današnje konfuzne društvene zbilje. Dok se obični vjernik susreće sa posvemašnjom socijalnom i gospodarskom nesigurnošću, Crkva se susreće sa učestalim napadima na vrijednosti u koje vjeruje. Teze II. Vatikanskog sabora o zbližavanju Crkve sa svijetom na temelju *dijaloga* i *suradnje* su danas stavljene u tešku kušnju. Naime, Crkva jest spremna za suradnju sa svijetom, ali momentalno se čini da svijet i nije baš spreman na suradnju s Crkvom. Aktualne *antropološke* rasprave na Zapadu, ali i u susjednoj te nama bratski bliskoj Hrvatskoj pokazuju neke uistinu zabrinjavajuće društveno-političke tendencije. Ne samo da nema adekvatne suradnje, nego počesto nedostaje i jedno elementarno poštovanje i uvažavanje Crkve od strane države i društva. Njemački pastoralni teolog O. Fuchs je o tome pisao još prije pet godina: „Koliko god se Crkva trudila da se promijeni te približi modernom društvu i svijetu, ovi je još uvijek promatraju kao nekakvu mračnu nazadnu srednjovjekovnu organizaciju čiji je jedini cilj da drži svoje vjernike u smrtnom strahu te da im otima što veću količinu novca“! Za suradnju, slično kao za prijateljstvo ilil ljubav, uvijek su potrebne dvije strane, a ne samo jedna. Možda se ovdje radi o subjektivnom dojmu, no, uistinu mi se čini da današnja Crkva opet trpi jedno svirepo progonstvo ... Doduše, nitko ne mora u zatvor zato što je katolik, no, stalno se moraš pravdat nekome zato što si katolik i što vjeruješ u ono u što vjeruješ. Naravno, ovakva situacija zahtjeva stanovita intelektualna pitanja i odgovore, međutim, još više odgovor obnovljene vjere i snažnog crkvenog zajedništva.

Kognitivna disonanca kao portret modernog svijeta, ali i vjernika

Od nekolicine starijih kolega svećenika sam čuo zanimljivo opažanje: „Današnja vremena za Crkvu su izgledno gora od onih komunističkih ... onda smo barem znali protiv koga nam se boriti, a danas to više uopće ne znamo“! Ništa čudno, rekli bi smo ... samo nam se počelo događati ono što se na Zapadu počelo događati prije više od pola stoljeća, a što se da opisati pojmom *kognitivne disonance*. Ovaj pojam potiče od američkog socijalnog psihologa Leona Festingera, a on ga je prezentirao kao teoriju još davne 1957. *Po njemu, kognitivna disonanca je mentalno stanje, često konflikt, u kojem osoba proživljava iskustvo dva ili više međusobno nekompatibilna uvjerenja ili mišljenja*. Poput svih unutarnjih konflikata i ovaj vodi osjećaju psihičke nelagode kod čovjeka, koji može u konačnici rezultirati i patološkim stanjima. Konkretno, da pojasnimo, današnji čovjek živi u informacijama prezasićenom društvu. Njega neprestano zapljuskuju odjeci različitih ideologija, mišljenja, svjetonazora ... Ukratko, njegov um se mora izboriti s navalom kontradiktornih informacija. U našem kontekstu možemo govoriti o postojanju velikog broja katoličkih vjernika koji to zapravo nisu, odnosno, barem ne u punom smislu. Na primjer, neko se uistinu osjeća katolikom, a tako se i deklarira; međutim, ne priznaje službenu hijerarhiju katoličke Crkve kao svoju hijerarhiju. Ili možda priznaje, ali ne priznaje moralni nauk katoličke Crkve, ili opet, prihvaća u svoju vjeru elemente nekih drugih vjera, a koji su po sebi nespojivi s tradicionalnom katoličkom vjerom. Prije spomenuti O. Fuchs tako iznosi konkretne podatke o postojanju velikog broja katoličkih vjernika na Zapadu koji vjeruju u *reinkarnaciju*; neki drugi u *sudbinu*, a treći opet više uopće ne vjeruju u *osobnog Boga*, već radije u neku neosobnu pokretačku životnu *silu*. A pored svega navedenoga, i jedni i drugi i treći se i dalje uznosito smatraju katolicima. U ovom smislu neki govore o „ali-katolicima“, jer tako se otprilike i očituju: „Ja sam katolik, ali ...“! Navedena disonanca ne zaobilazi ni katoličke klerike ... I njih često nadvladavaju neke od spomenutih kontradikcija, s tim da je u njihovom slučaju to još opasnije, s obzirom da su oni ti koji trebaju formirati ostale vjernike.

Obnova, ali ne i uniformacija vjere

Vjera podrazumijeva zajedništvo vjere, ali i zajedništvo vjernika. Međutim, ona podrazumijeva i ljude vjernike koje je Bog stvorio kao slobodna i jedinstvena bića. Izazov istinske obnove vjere se pokazuje u nužnosti izbjegavanja dva suprotstavljena ekstrema: s jedne strane njom se mora nadvladati jedan nezdravi i zbujujući pluralizam ideja i mišljenja, no s druge strane, postoje i neki zdravi pluralizmi koji ne smiju biti osakaćeni. Totalitet prirode jasno pokazuje logiku Tvorca. On stvara doduše slične stvari, ali nikad identične. Naime, u prirodi ne postoje dva identična kamena, dva identična drveta, ili takva dva planeta, ili opet dva ista otiska prsta ... Samo je čovjek onaj koji pokušava stvoriti

identične stvari. To se ne odnosi samo na serijsku proizvodnju s tvorničkih traka, nego i na uniformaciju ljudskih mišljenja i ponašanja. Zato bi u svakom svom nastojanju trebali težiti bogatstvu različitosti, ali onom bogatstvu koje je u konačnici jače od sablazni sukoba i patnje raskola.

I još puno toga drugog ...

Sa ovim se svakako ni približno ne iscrpljuju područja zanimanja Sinode, kao ni pitanja koja će se tek postavljati. Ovdje usput spominjem još neka pitanja koja sam čuo u dosadašnjim razgovorima sa svećenicima i vjernicima: Pitanje jedinstvene organizacije sproveda u dekanatima i cijeloj biskupiji (da li zadržati sprovedne procesije?); pitanje pastorala rastavljenih osoba; pitanje pastoralu u raseljenim župama u RS-u; pitanja o novim katoličkim pokretima (karizmattici, neokatekumeni, fokularini i Opus dei); pitanje o novom promišljanju uloge Sv. Pisma u našoj vjeri, pitanje o međusobnoj suradnji i odnosima unutar Crkve; pitanje o velikim socijalnim i ekonomskim razlikama među svećenicima itd.

Zaključak

Navedenim tekstom sam nastojao čitatelju prikazati dubinu i složenost sinodskih razmišljanja te mu uputiti poziv da se i sam u njih uključi. To će svakako iziskivati stanovite napore, međutim, prevažno je da zajednički pokušamo odrediti put naše mjesne Crkve za naredna desetljeća ...

dr. Mario Bernadić, generalni tajnik Sinode

PAPA FRANJO – DOSADAŠNJE IZJAVE I POTICAJI

13. ožujka 2013. na rimsku Petrovu stolicu je zasjeo argentinski kardinal Jorge Mario Bergoglio kao 266. (265.) papa u povijesti katoličke Crkve, uzevši pri tome ime Franjo. Izbor ovoga pape je pratila velika medijska pozornost žurnalista iz cijelog svijeta, kako crkvenih, tako i svjetovnih. Ovo veliko zanimanje je prouzročilo i neke kontraverze, tj. točnije rečeno, u medijima su se učestalo provlačile kontradiktorne i neprovjerene informacije, a ovo se nastavilo događati i nakon konklava. Tome je svojom neformalnošću kumovao vjerojatno i sam papa Franjo. Naime, od samog početka svoga pontifikata je pokazao stanovitu tendenciju nepoštivanja uhodanih vatikanskih tradicija i protokola. Počesto nepredviđeno siđe s „papamobila“ te se „izgubi“ u razdraganom masi vjernika, a mediji onda rado nagađaju o tome što je s kime radio i što je kome rekao ... Međutim, u sastavljanju ovoga teksta sam se

služio isključivo provjerenim crkvenim izvorima, kako ne bi bilo mjesta bilo kakvim kon-traverzama.

Nadbiskup Vrhbosanski Vinko kard. Puljić je dobro sažeo dosadašnje riječi i djela pape Franje i to izjavom danom 14. ožujka 2013., dakle, samo dan nakon konklava: . „Vjerujem da čovjek koji je proživio sa svojim narodom siromaštvo i koji na svoj način preživljava siromaštvo, odgojen je u tom duhu da ima srce za čovjeka, ne da bude ukalupljen. Vjerujem da je to odmah pokazao nakon pristanka sinoć u Sikstinskoj kapeli. Odmah se vidjelo na njemu da on zauzima jasan stav, čovjek je Crkve, čovjek Kristov, čovjek vjere, čovjek molitve, posebno je Gospin čovjek, i on će sigurno iz tog duha pobožnosti itekako imati srca za čovjeka.“ Ovo su otprilike –upravo- dominante crte papine logike i ponašanja, a koje su proizašle iz njegovih dosadašnjih nastupa: jednostavnost, neformalnost, uzorna skromnost, zauzetost za siromašne i ugrožene bez obzira na vjeru i naciju, ali i čvrsto, jasno i odlučno ispovijedanje katoličke vjere. U svojim tumačenjima vjere, do sada je izgledno da se papa poziva puno češće na biblijske temelje i jednostavne životne primjere, nego na neku „visoku“ teologiju i filozofiju. A otprilike, sve što on sam čini, na to poziva odlučno i cijelu Crkvu Božju, kako klerike, tako i vjernike Laike. Negdje na početku pontifikata ovoga pape iz Vatikana se mogla čuti procjena da ovaj papa ne misli uvoditi i sprovoditi neke velike dok-trinarnne promjene u Crkvi, nego da prvenstveno misli svojim osobnim primjerom pokazivati put za cijelu Crkvu.

Osim toga, teško je ne spomenuti to da nas ovdje papa prepoznaje kao „trpeću Crkvu“! To s jedne strane svjedoči o njegovom dobrom poznavanju situacije u kojoj se nalazimo. S druge strane, to može biti i poziv samima nama da ozbiljno razmišljamo o svojoj situaciji te da je snažnom vjerom i oslanjajući se na opću Crkvu nastojimo nadvladati.

Radi konciznijeg pregleda papinih dosadašnjih izjava, iste ću nastojati provizorno podijeliti u nekoliko tematskih cjelina:

Vjera

Papa poziva na hrabro i čvrsto ispovijedanje vjere, i po njemu ovdje nema mjesta za kom-promise i pregovore, *jer oko vjere se ne pregovara!* Poziva nas na vjeru koja je čvrsto kris-tološki utemeljena. Osvrćući se na razne ljudske magijske i ezoterične prakse, on jednostav-no konstatira da nema spasenja osim u imenu Isusovu. S druge strane, usmjerenost Ocu nas čini istinski slobodnima. Svijet po sebi nikad ne može dati takvu slobodu. Zato bi kršćani trebali donositi Boga svijetu, a svijet Bogu. Papa u više svojih istupa spominje *neprijateljstvo* svijeta prema Bogu i Crkvi. Od toga ćemo se najbolje zaštititi *blagošću* i *poniznošću*. Onda ćemo lakše pristupati svijetu te nadvladavati svoje strahove pred spomenutom mrž-

njom. Zatvorenost pred svijetom unutar zidina Crkve za papu svakako nije poželjna opcija. On želi svoju Crkvu vidjeti u svijetu, a svećenike u blizini ljudi. Zatvorenost Crkve pred svijetom je za njega nešto što ima veze s duhom *jadikovanja* i *samosažaljenja*. Kršćanin mora prepoznati ovakva stanja kao nešto opasno za sebe i svoju vjeru, jer žalostan kršćanin svakako ne može uspješno svjedočiti svoju vjeru.

Također, papa podsjeća da mi kršćani vjerujemo u konkretnog osobnog Boga: Oca, Sina i Duha Svetoga, a ne nekog raspršenoga Boga u „spreju“! Ovim je papa vjerojatno opet htio usmjeriti kršćane na konkretne izvore svoje vjere, a protiv upliva „New age“ utjecaja koji počesto predstavlja Boga neosobnim te ga svodi na nekakvu pokretačku životnu silu (*orgon, prana, chi*).

Osim toga, *vjera* se prima slušanjem *Božje Riječi*. Međutim, ovu se treba primiti ponizno, jer samo tako može stići do našega srca. Pozivajući se na biblijske primjere papa primjećuje kako su sveti redovito primali Riječ pomalo zbunjeno i sa strahom. Mojsije se pravdao Bogu da ne zna govoriti, Marija tvrdi da „muža ne poznaje“, a prorok Izaija je u smrtnom strahu jer su mu usne nečiste, a oči mu vidješe Jahvu, Gospoda nad Vojskama itd. No, to je zapravo ispravan stav. „To je odgovor poniznosti, odgovor onoga koji Riječ Božju prima srcem. Njima naprotiv, zakonoznanci odgovaraju samo glavom. Ne znaju da Riječ Božja ide do srca, ne poznaju obraćenje“ – kaže papa Franjo.

Opet, osvrćući se vjerojatno na onu kritiku religije koja je proistekla iz kruga „lijevo“ orijentiranih *hegelijanaca*, papa ustvrđuje da vjera ne predstavlja čovjekovo *otuđenje*. Naprotiv, ona je put istine koja čovjeka priprema za *blaženo gledanje*.

Crkva

Papa Franjo kaže da Crkva nije, tj. ne bi smjela biti neka činovnička organizacija, nego da je ona „ljubavna priča“. Gospodin Isus svakako nije želio jednu birokratsku Crkvu sklonu pogodbama i kompromisima. „Naprotiv, put koji je Isus želio za svoju Crkvu, drugi je: to je put teškoća, put Križa, i progona...“ Međutim, ovo je shvatljivo samo ukoliko ljubimo Crkvu. A možemo je ljubiti ukoliko smo u ljubavi s Bogom. Papa naglašava da Crkva nije naše ljudsko djelo ... a nije čak ni isključivo Isusovo djelo, jer i Isus je Očev izaslanik. Tu je ujedno i stvarni izvor Crkve ... u srcu Očevu. Ili, drugim riječima, „Crkva nije neka kulturna organizacija, nego Božja obitelj“. Stoga, kršćanin se ne služi „socijalno ugladenim govorom“ sklonim licemjerju, nego je poput djeteta glasnogovornik evanđeoske istine – ustvrđuje Sveti Otac.

Ukratko rečeno, papa zdušno upozorava na pogubnost duha *bogatstva*, *birokracije* i nekakvog tobožnjeg „politički korektnog“ govora. Tomu naprotiv, Crkva treba biti jednostavna, skromna, blaga, ali krajnje iskrena, odlučna i otvorena u naviještanju evanđelja. Na jednom drugom mjestu papa Franjo govori i o opasnosti „mlakosti“: Mlaki su kršćani oni koji žele izgraditi Crkvu po svojoj mjeri, ali to nije Isusova Crkva“...

Crkva postoji da bi naviještala evanđelje, ali ona je istovremeno i jedina posrednica između Isusa i Ljudi. „Bez Crkve se ne može vjerovati u Isusa, i ako kršćani nisu od Isusovih ovaca, njihova je vjera površna.“ Pri tome se Sveti Otac poziva na izjavu pape Pavla VI.: „Htjeti živjeti s Isusom, ali bez Crkve, apsurdno je.“

Pneumatologija

Duh Sveti je „snaga Božja“ i „Bog u nama“! No, Sveti Otac ozbiljno upozorava na to da mu se kršćani danas opiru! Jer, Duh Sveti nas potiče da se mijenjamo i da idemo stalno naprijed, a nama se to jednostavno ne da. Papa Franjo primjećuje da kršćani danas pokušavaju „primiriti“ i „ukrotiti“ Duha Svetoga. Častimo ga, ali ne želimo da nam smeta!

Može se s pravom postaviti pitanje: zašto bi se kršćani opirali Duhu Svetom? Sveti Otac daje odgovor unoseći pri tom na pneumatološkom planu jednu očitu novinu. Naime, papa ovdje govori o „*dvojnomo djelovanju*“ Duha Svetoga. On „najprije potiče i stvara probleme, a potom usklađuje Crkvu“. Pri tome, Duh nas potiče da napustimo sigurnost svoga osobnog malog svijeta. On nas potiče da rušimo zidine jedne -u sebe zatvorene- religioznosti. On nas potiče da nepoznatim ljudima naviještamo evanđelje, pa čak i onima koji nam osobno nisu dragi, a za čovjeka se sve ovo vrlo lako može učiniti problematičnim. Zbog toga će u zajednici, u kojoj jedni prihvaćaju poziv Duha Svetoga, a drugi ne, vrlo lako doći do problema, sukoba, a u konačnici i do podjela, pa čak i do krvoprolića. U ovom smislu se papa poziva na 7. poglavlje Djela apostolskih, tj. na odlomak o žustroj raspravi između Sv. Stjepana i židovskih starješina, a iz koje će proizaći i njegovo mučeništvo. „*Tvrđoglavu ste! Pogani ste u srcima i gluhi za istinu! Uvijek se opirete Svetome Duhu, baš kao i vaši preci!*“ (Dj 7,51) Stjepan identificira židovsko opetovano neprihvatanje Krista kao opiranje Duhu Svetomu. A tome je prethodila duga povijest progona i zatiranja Božjih proroka (usp. Dj 7,52). Međutim, gdje očevi ubijaju proroke, tu će se događati da im njihovi sinovi poslije podižu spomenike, a iz Kristove perspektive, ovo prvo i drugo su jedno te isto (usp. Lk 11, 47-53). U ovom smislu Sveti Otac ne gleda radosno ni na obilježavanje nekih važnih crkvenih jubileja, jer upravo u tome zamjećuje tragove spomenutog „podizanja spomenika“. Na primjer, kada govori o obilježavanju pedesetogodišnjice jubileja II. Vatikanskog sabora, papa Franjo je mišljenja da se tu nema što obilježavati i slaviti, nego suprotno, jednostavno treba ostvariva-

ti one promjene koje je zacrtao taj sabor. A ovo će opet biti moguće samo ukoliko dublje prihvatimo poticaje Duha Svetoga u svoj život, kao i u život cijele Crkve. Jer, Duh Sveti je Onaj koji je zacrtao promjene II. Vatikanskog Sabora te ih Crkva samo uz Njegovu pomoć može u potpunosti ostvariti i sprovesti:

„Ali, nakon 50 godina, jesmo li napravili sve ono što nam je Duh Sveti rekao na Saboru? U onom kontinuitetu rasta Crkve koji je bio Sabor? – upitao je Papa te odmah odgovorio – Ne. Slavimo tu obljetnicu, podižemo spomenik, ali neka nam ne smeta. Ne želimo se mijenjati. Još više: ima glasova koji žele ići unatrag. To se zove tvrdoglavost, to znači htjeti primiriti Duha Svetoga, to znači postati bezuman i spora srca.“

Stoga papa poziva cijelu Crkvu da moli za milost prihvaćanja „Duha Svetoga“, tj. za milost suzbijanja našega velikog otpora prema Njemu.

Duh Sveti je onaj koji nam pripravlja srca za susret s Kristom Gospodinom; On je Onaj koji nas tješi i upućuje u puninu istine; ali, on je također Onaj koji u nama pobuđuje *pamćenje povijesti*, kao i pamćenje od Boga primljenih darova! Bez ovoga pamćenja vjera se lako pretvara u idolatriju. „Ako kršćanin nema pamćenja, onda nije pravi kršćanin, nego je uznik, muškarac ili žena, stjecaja okolnosti, trenutka, bez prošlosti. On se zapravo ne zna obogatiti poviješću. Duh Sveti je upravo onaj koji nas uči kako shvatiti povijest. Pamćenje prošlosti ... Kada pisac u Poslanici Hebrejima veli: Sjećajte se svojih otaca u vjeri – to je pamćenje; sjećajte se prvih dana svoje vjere, kako ste bili hrabri – opet pamćenje. Valja dakle pamtit i sve što se zbilo u našem životu, našu povijest, sjećanje na trenutak kad smo primili milost sresti Isusa, sjećanje svega onoga što je Isus rekao – protumačio je Papa.“

Osim toga, zaborav povijesti, kao i zaborav od Boga primljenih darova su opasni i zbog toga što oni predstavljaju preduvjet i uzrok moralne pokvarenosti, a koja je po papi Franji puno gora od samoga grijeha. No, o tome ćemo više u slijedećem poglavlju ...

Etika i socijalni nauk

Tijekom propovijedi, održanoj na jutarnjoj misi 3. lipnja, suslavljenom s kardinalom Angelom Amatom, papa je progovorio na temu svetosti, grešnosti i pokvarenosti unutar Crkve. Kada govori o grešnosti, za Svetog Oca je sasvim jasno da su svi ljudi grešnici. Međutim, on pri tome ističe veliku razliku između same grešnosti i pokvarenosti. Ova potonja je puno strašnija te stoga zahtjeva veću pozornost i brigu cijele Crkve. Papa uspoređuje pokvarenjake sa *zlim vinogradarima* iz evanđelja (Mt 21:33-46, Mk12:1-12 i Lk 20:9-19). Pokvarenjaci su nekad također bili samo grešnici, ali nisu učinili korak naprijed, nego su „okamenili u svom grijehu“. Njih karakterizira neovisnost te konkurentski odnos naspram Boga. Pamće-

nje im je vrlo kratko te su „zaboravili ljubav, kojom je Gospodin podignuo vinograd i njih stvorio. Oni su prekinuli odnos s tom ljubavlju, a postali su obožavatelji samih sebe.“ Tko su pokvarenjaci unutar Crkve? Za papu, to su oni koji misle samo na svoju skupinu, ali i oni skloni korupciji. Lobiji, strančarenje, nepotizam i korupcija ... Sveti Otac sve ovo vidi jasno i isključivo kao pokvarenost. Stoga i poziva cijelu Crkvu na molitvu da nas Bog očuva od pokvarenosti i pokvarenjaka. Potonji više nisu dio Crkve, premda institucionalno možda još uvijek jesu. Papa parafrazira pri tome Sv. Ivana Apostola: „Oni su među nama, ali nisu naši!“ Dok ovi devastiraju Crkvu i čine joj velika zla, sveci su oni koji doprinose Crkvi i čine joj dobro. Stoga, sveci nisu tek nekakav ukras Crkve; naprotiv, oni su njezina kreativna i pokretačka snaga. I zato osobna svetost nije samo put osobnog savršenstva, nego i veliki doprinos crkvenoj vitalnosti i autentičnosti.

Sveti Otac ne upire samo prstom na korupciju unutar Crkve, nego i na opću društvenu korupciju. On je prepoznaje kao veliko i neoprostivo zlo našega vremena. Kad kaže „neoprostivo“ papa prvenstveno misli na to da se ovdje radi o svojevrsnom grešnom stanju-habitusu. Korumpiranim osobama se ne može opraštati, jer oni redovito i ne traže oprostjenje. Čak, što više, takvi su obično uvjereni da je s njima sve u najboljem redu te se čak smatraju uzornima. Ukratko, za papu Franju korupcija je društvena bolest koja zahtjeva liječenje.

Također, kad govori o zlima gorim od uobičajenog pojma grijeha, papa spominje i *klevetu*. A s tim u vezi, kršćani bi se uopće trebali truditi da se ne upliću u tuđe živote. Pri tome se misli na jedno grešno oponašanje (mimezis), na pokušaj da budemo poput drugih te da zauzmemo u konačnici njihovo mjesto. Priželjkivanje tuđih stvari, dobara, talenata i sudbina rađa zavišću, koja opet čovjeka predisponira na svaki drugi grijeh.

Kad govori o susretima s drugim ljudima, papa Franjo poziva na *pozornost* te čak i da molimo za dar takve pozornosti prema drugim ljudima. Pod tim on podrazumijeva sposobnost slušanja drugog čovjeka, ali i sposobnost lijepog ophođenja prema njemu. Naime, za Svetog Oca nisu samo važna djela, nego i riječi, a svaki čovjek zaslužuje lijepu riječ i nužno je treba za normalan život i osobni razvoj.

Za Svetog Oca „rad je sastavni dio Božjeg nauma ljubavi i od temeljne je važnosti za dostojanstvo neke osobe. Rad nas, da se poslužimo jednom slikom, 'pomazuje uljem' dostojanstva, ispunja nas dostojanstvom, čini nas sličnima Bogu, koji je radio i radi, radi uvijek (usp. Iv 5, 17), omogućuje uzdržavati same sebe i svoje obitelji, dati doprinos razvoju vlastitog naroda.“ Međutim, kada govori o radu, papa neizostavno spominje i određene probleme i poteškoće koje danas prate radnike diljem svijeta, a tu spada i sve veća nezaposlenost. Dobrim dijelom sve se ovo javlja kao posljedica jednog gospodarskog sustava i mentaliteta koji

su prvenstveno fokusirani na stvaranje profita, a ne na međuljudsku solidarnost. Papa tvrdi da „svjetovni duh ne voli riječ solidarnost“. To i nije nešto osobito začuđujuće, jer je solidarnost prvenstveno kristološka vrlina. Naime, Krist je onaj koji je solidaran te samim tim onaj koji nas i same čini solidarnima. No, spomenuti problemi ne iziskuju samo duhovnu promjenu čovječanstva nego i „žurno preispitivanje njegovog gospodarsko-novčarskog sustava“.

dr. Mario Bernadić, generalni tajnik Sinode

ORGANIZIRANI ŽIVOT VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Prevažno je to kako sami sebe shvaćamo, prihvaćamo, poštujemo te međusobno surađujemo ...

U dosadašnjim najavnim sinodskim tekstovima i istupima nastojao sam pozvati i probuditi sve snage naše Nadbiskupije, kako bi svi osjećali zauzetost i suodgovornost za ovu mjesnu Crkvu koju sada predvodim. Zato ovdje prikazujem sadašnje stanje organizma i organiziranosti ove mjesne Crkve.

Katekizam Katoličke Crkve definira da je CRKVA BOŽJI NAROD, TIJELO KRISTOVO I HRAM DUHA SVETOGA.

U tu Crkvu ulazi se po vjeri i krštenju, te u Kristu saziđujemo jednu svetu, katoličku i apostolsku Crkvu: Na križu rođena a na Duhove obznanjena!

Pod partikularnom Crkvom razumije se zajednica kršćanskih vjernika u zajedništvu vjere i sakramenata sa svojim biskupom zarađenim u apostolskom nasljedstvu.

Ona je i organizam i organizacija. Da bi organizam bio životan osim Duha Svetog u tom organizmu, važan je organizirani ljudski element. Zato želim prikazati kratko taj organizirani ljudski element koji je nekada više, a nekada manje uspješan. **Prevažno je to kako sami sebe shvaćamo, prihvaćamo, poštujemo te međusobno surađujemo.**

- I. Postavši nadbiskupom prvi Statut kojeg sam odobrio je *Statut Zbora kanonika Stolnog Kaptola Vrhbosanske nadbiskupije*. Između njih je jedan i rektor katedrale, koji je posebnu ulogu imao oko unutrašnje obnove katedrale.

2. Odmah sam nastojao imenovati u svakom *dekanatu*, a ima ih 13, dekana kao vanjskog vikara (vicarius foraneus). Trebalo je duže vrijeme ali smo izradili Statut za dekansku službu i svake godine održavamo Dekanske konferencije. A dekani organiziraju dvije korone godišnje. Za proljetnu koronu sugeriramo temu koja se obrađuje na koroni, a u jesen je tema lokalnog pastoralnog karaktera. Svaki dekan je dužan napraviti godišnju vizitaciju po župama kada Ordinarij nema kanonsku vizitaciju. Zapisnike korona i vizitacija je dužan poslati u Ordinarijat.
3. Odmah sam pristupio izradi Statuta, bolje reći dopunu Statuta i osnivanje **Svećeničkog vijeća** koje se sastaje jednom godišnje. Na tim susretima obrađujemo aktualne teme, posebno ako dođe prijedlog s terena. Prema Zakoniku kanonskog prava iz Svećeničkog vijeća imamo **Konzultorski zbor**, koji se redovno sastaje barem jednom godišnje, a po potrebi i više puta.
4. Uz ove strukture sam zatekao i **Sjednice Ordinarijata**. To je vlastitost ove nadbiskupije. Na tim se sjednicama obavljaju razmatranja dopisa, tekućih poslova i razna druga pitanja. Ispočetka su bile češće, a zadnje vrijeme otprilike jednom mjesečno.
5. Prema odredbi Zakonika kanonskog prava smo uspostavili i **Ekonomsko vijeće** Vrhbosanske nadbiskupije, te smo naknadno izradili i Statut Ekonomskog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije. Razumljivo da se tu obrađuju ekonomska poslovanja nadbiskupije. Nažalost, naša nadbiskupija nema drugih prihoda osim milostinje od naših vjernika te isprošenih priloga naših dobročinitelja. Ti prilozima su redovito namjenski te se namjenski i moraju trošiti. Na sjednicama ekonomskog vijeća se pregledavaju svi preslici Blagajničkih dnevnika i knjige gradnje koju je svaka župa dužna dostaviti. Iako je izdat *Pravilnik* o sredstvima u župi i kako se oni bilježe i troše, iznenađeni smo od pojedinih za njihovu nesavjesnost. Tamo je jasno rečeno što su župnikova sredstva i što on plaća, a što su crkvena sredstva i što se tim sredstvima plaća ...
6. Uz ta tijela imamo redovno ustrojstvo u Ordinarijatu. Tu su: **generalni vikar, pastoralni vikar, kancelar, arhivar, ekonom**.
7. Dijecezanski **sudski vikar za ženidbene parnice**. Nakon presude postoji i Metropolitjski drugostepeni sud za ženidbene parnice.
8. Ravnatelj Svećeničkog doma, koji upravlja s cijelim zdanjem i Domom i drugim projektima u toj kući.

Uspostavljanje struktura za pojedina nadleštva u djelatnosti.**1. KATOLIČKO ŠKOLSTVO – ŠKOLE ZA EUROPU**

Od samog početka **mons. Dr. Pero Sudar** je imenovan promicateljem katoličkog školstva, te je on glavni organizator uspostave školstva i izgradnje te namicanja sredstava za gradnju i održavanje strukture školstva. To su KŠC – Sarajevo, Zenica, Tuzla, Travnik i Žepče – koje vode oci Salezijanci ali su u sklopu KŠC-a naše nadbiskupije. U sklopu KŠC-a imamo i internate za one đake koji dolaze u naše škole izdaleka.

2. MALO (DJEČAČKO) DIJACEZANSKO SJEMENIŠTE U TRAVNIKU

Institucija koja djeluje u svrhu izobrazbe i odgoja svećeničkih kandidata. Sjemenište je za sebe ustrojeno, iako je školski uključeno u KŠC. Ima svoj Statut i redovnu upravu. Ono ne pokriva samo potrebe naše Nadbiskupije nego i cijele Metropolije.

3. BOGOSLOVNO SJEMENIŠTE U SARAJEVU

Ustanova koja ima svoj Statut i Pravilnik i redovnu Upravu, u kojoj je zastupljena cijela Metropolija, jer su bogoslovi ne samo iz Metropolije nego i šire.

4. KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SARAJEVU

Nakon uzdignuća našeg bogoslovnog učilišta na razinu fakulteta, ono djeluje prema Statutu i pravilnicima koji su odobreni od strane **Kongregacije za katolički odgoj**. Na KBF-u ne studiraju samo kandidati za svećenike nego i laici koji se kasnije uključuju u razne službe a osobito u program školskog vjeronauka.

5. KATEHETSKI URED

Vodi svu aktivnost oko školskog i župskog vjeronauka u našoj Nadbiskupiji. Pokrili smo sve potrebe vjeronauka što se tiče škole, a župski u mnogome ovisi o župnicima, koji su većinom u dobroj suradnji s našim Katehetskim uredom. I ovaj ured ima svoj Statut.

6. MEDIJSKI CENTAR VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Glavna mu je djelatnost izdavanje **Katoličkog tjednika**, kao i njegova distribucija po našim župama, ali i šire. Medijski centar u mnogome to dobro uspijeva, ali primjetan je nedostatak jače suradnja terena u smislu širenja katoličkog tiska.

7. CARITAS VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Ovu crkvenu instituciju sam zatekao prije nego sam došao za nadbiskupa. Caritas je razvijao posebno široku djelatnost za vrijeme rata. Nakon rata nastavlja svoj razvoj te organizira brojne nove aktivnosti. Posebno bi bilo važno s njim bolje uvezati i naš župski Caritas da bi se usklađenije i još uspješnije djelovalo. Kako stoji u Statutu, to je institucija za pastoralnu djelatnost. Ovdje samo pozivam na veće uvezivanje u toj oblasti pastorala.

8. CENTAR ZA MLADE „IVAN PAVAO II.“

Posebno je važno uvezivanje aktivnosti mladih sa dekanatskim djelatnostima. Uz izgradnju centra, brojne su aktivnosti mladih koje se pripravljaaju na sjednicama Vijeća za mlade.

9. DIJECEZANSKI DIREKTOR PAPINSKIH MISIJSKIH DJELA

U animaciji misijskog duha uz **Radosnu vijest** posebnu ulogu ima biskupijski direktor koji koordinira animaciju i uvezuje rad s Misijskom centralom.

10. NADBISKUPIJSKO MISIJSKO MEĐUNARODNO SJEMENIŠTE REDEMPTORIS MATER – SARAJEVO

28. listopada 2011. izdao sam Dekret o osnivanju Nadbiskupijskog misijskog međunarodnog sjemeništa „Redemptoris Mater“ u Sarajevu. Ono će se upravljati u skladu s preciznim Statutom i s Pravilom Života koje dodajemo dotičnom Dekretu i prema odredbama Zakonika Kanonskog Prava, Kongregacije za Katolički Odgoj i prema čl. 18 Statuta Neokatekumenskog Puta, konačno odobrenog od Svetog Oca Benedikta XVI. danom 11. svibnja 2008.

11. GENERALNI TAJNIK NADBISKUPIJSKE SINODE

Posljednje što smo ustanovili je Tajništvo za Sinodu i Povjerenstvo za pripravu Sinode. O tome je bilo govore i bit će govora dok se Sinoda ne ostvari.

Sve ovo navodim da se vidi spektar djelovanja ove mjesne Crkve. Osjeća se potreba poziva na jednu veću uvezanost svih crkvenih struktura kako bi se što bolje i uspješnije razvijala djelatnost i to svatko na svom području, ali ipak svi zajedno kao jedna mjesna Crkva.

Vinko kard. Puljić, nadbiskup Vrhbosanski

CRKVENE INSTITUCIJU U VRHBOSANSKOJ NADBISKUPIJI:

U sklopu prvog broja Biltena Sinode želimo prezentirati djelovanje nekih crkvenih institucija u BiH. Nažalost, nemamo ovdje dovoljno mjesta i vremena da bi predstavili sve postojeće crkvene institucije, kao ni njihovo marljivo djelovanje. Ovdje ih predstavljamo tek nekoliko, a s ciljem kojeg je u prethodnom tekstu naveo uzoriti gospodin Vinko kard. Puljić, nadbiskup Vrhbosanski: „Prevažno je to kako sami sebe shvaćamo, prihvaćamo, poštujemo te međusobno surađujemo ...“

REDOVNIŠTVO U BOSNI I HERCEGOVINI

*Kako sa zahvalnošću prema Duhu
ne spomenuti obilje povijesnih oblika
posvećenoga života koje je on pobudio
i još su uvijek prisutni u crkvenom tkivu?*

*Oni se prikazuju kao biljka s mnogo grana,
koja pušta svoje korijenje u Evanđelje
i daje obilne plodove u svim razdobljima Crkve.*

bl. Ivan Pavao

"Tijekom stoljeća nikada nije nedostajalo muževa i žena koji su poslušni pozivu Oca i poticaju Duha, izabrali taj put posebnog nasljedovanja Krista da bi se posvetili Njemu "nepodijeljena srca" (usp. 1 Kor 7,34). I oni su, poput Apostola, ostavili sve da bi bili s Njim i da bi se, poput Njega, stavili u službu Bogu i braći. Na taj način su, mnogovrsnim karizmama duhovnog i apostolskog života koje im je podjeljivao Duh Sveti, pridonijeli objavljivanju tajne i poslanja Crkve te, prema tome, sudjelovali i u obnovi društva" govori Apostolska pobudnica o posvećenom životu i njegovu poslanju u Crkvi i svijetu Vita consecrata.

Svjesni smo bogatstva što ga za crkvenu zajednicu predstavlja dar redovničkog života u različitosti njegovih karizmi i oblika. Redovnički život je dar Crkvi. Evandeosko obilježje njegova svjedočenja dokazuje da on nije izolirana i rubna stvarnost, nego se tiče cijele Crkve. Ovakav posvećeni život nije samo u prošlosti pomagao i podupirao Crkvu, nego je dragocjen i nužan dar i za sadašnjost i budućnost Božjeg naroda, jer duboko u sebi pripada njegovu poslanju. Zajedništvo u Crkvi nije jednolikost, nego dar Duha koji prolazi i kroz raznolikost karizmi i životnih staleža.

Prisutnost različitih redovničkih karizmi ostavila je bogatu baštinu u našoj Crkvi i narodu. Redovnici i redovnice na ovim prostorima kroz stoljeća su naviještali i svjedočili Radosnu vijest Krista raspetog i uskrsloga. U vjernosti Bogu i ljubavi prema bližnjemu toliki su i život darovali. Osobito treba spomenuti redovnike franjevce koji su tijekom povijesti ostavili neizbrisiv trag. Stoljećima su u najtežim danima bili uza svoj narod, vidali njegove rane i hrabрили ga u kršćanskoj vjeri i nadi. U ovoj nadi sačuvao je narod svoju kulturu, kršćansku svijest i nacionalni identitet. Učili su ga čitati i pisati, moliti i raditi, slaviti Boga i poštivati bližnjega svoga. Baklja katoličke vjere u Bosni i Hercegovini kroz burnu i nimalo laku povijest nije se ugasila zahvaljujući nadasve redovnicima. O značajnoj ulozi koju su franjevci imali u Bosni i njihovu doprinosu u očuvanju vjere svjedoči papa Leon XIII. (14. ožujka 1883) naglasivši da ono što katolička vjera ima u Bosni, iza Boga, je zapravo plod franjevačkog truda i znoja.¹ O njima je također pisao i veliki hrvatski pjesnik Antun Gustav Matoš: "Užasne prilike, (...) harahu kod nas tri vijeka, a u Bosni šest stoljeća ujak, samo ujak, gvozdenim disciplinama opasani franjevački fratar, junak i svetac, učitelj i mučenik, diplomat i svećenik, vojnik prosjačke crkve i zatočnik poprosjačenog naroda, mogaše izdržati vječnosti tih paklova. (...) Narodni ti pastiri ne bijahu mirnjačine i licemjerni bogomoljci, odbijeni od svoga plemena, već junaci i narodnjaci kakve ih još danas vidamo ..."

Izazovi i nove situacije pred kojima se danas redovništvo u Bosni i Hercegovini nalazi i pred kojima osjeća da bi kao Crkva i konkretno kao redovničke zajednice trebali djelovati vraćaju nas na vremena naših utemeljitelja/ica koji su se unutar svojih okolnosti također osjetili izazvani na djelovanje.

Danas na području Bosne i Hercegovine živi i djeluje 364 redovnika i 524 redovnice. Radi bolje povezanosti i međusobne komunikacije redovništva osnovana je Konferencija viših redovničkih poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine čija je zadaća i cilj promicati redovnički život u poslanju Crkve u koju su uključene.

¹ GAVRAN I., *Suputnici bosanske povijesti: sedam stoljeća djelovanja bosanskih franjevaca*, 3. izdanje, Sarajevo-Zagreb; Svjetlo riječi 2010., str. 25.

Konferencija okuplja redovničke ustanove koje imaju sjedišta na području BiH, dvije muške i četiri ženske redovničke zajednice: Franjevačka provincija Uzvišenja Sv. Križa - Bosna Srebrena, Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja BDM, Školske sestre franjevke Bosansko-hrvatske provincije Prečistog Srca Marijina, Školske sestre franjevke Krista Kralja - Provincija Svete obitelji, Družba sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskog - Provincija Majke Divne, Družba sestara Služavki Malog Isusa - Provincija Bezgrješnog začeca BDM.

Pridruženo članstvo Konferencije čini 18 redovničkih zajednica: 5 muških i 13 ženskih. Te zajednice djeluju na području BiH-a, a sjedište im je u drugoj državi.

Zajednice redovnika: Isusovci - Hrvatska pokrajina Družbe Isusove, Salezijanci - Hrvatska salezijanska provincija sv. Ivana Bosca, Karmelićani - Hrvatska karmelska provincija sv. Josipa, Trapisti - Red cistercita strožijeg opsluživanja i Dominikanci - Hrvatska dominikanska provincija Navještenja BDM.

Zajednice redovnica: Kćeri Božje ljubavi - Provincija Božje providnosti, Kćeri milosrđa - Provincija Krista Kralja, Klanjateljice Krvi Kristove - Regija Zagreb, Karmelićanke Božanskog Srca Isusova – Provincija sv. Terezije od Djeteta Isusa, Franjevke Marijine misionarke (Odžak), Franjevke od Bezgrješnog začeca iz Dubrovnika, Misionarke ljubavi, Marijine sestre, Službenice milosrđa (Ančele), Uršulinke - Hrvatska provincija, Služavke Malog Isusa - Provincija sv. Josipa (Split) te klauzurne zajednice Klarise - Samostan sv. Klare (Brestovsko) i Karmelićanke - Samostan Bezgrješne Kraljice Karmela (Sarajevo).

Konferencija viših poglavara i poglavarica BiH-a je pod nadzorom i usmjeravanjem Svete Stolice (usp. CIC, kan. 709), surađuje s Biskupskom konferencijom Bosne i Hercegovine te s Hrvatskom konferencijom viših redovničkih poglavara i poglavarica, a od svibnja 2010. članica je Unije europskih konferencija viših redovničkih poglavara i poglavarica (UCESM) sa sjedištem u Brüsselu.

Vrijeme velikih kriza i izazova, kako nam svjedoči povijest, u Crkvi je često bilo vrijeme novih inicijativa, vrijeme osoba koje su živeći autentično Evanđelje služili Bogu ali i konkretno, bratu čovjeku.

Unatoč svih naših nedostataka redovništvo želi i u ovo vrijeme u kojem - kao Crkva - osjećamo potrebu zalaganja, davanja i žrtvovanja, oživljavati karizme i ostvarivati vrijeme novog poleta.

mr. s. Ivanka Mihaljević, ŠSF

FRANJEVAČKA TEOLOGIJA U SARAJEVU

Franjevačka teologija u Sarajevu jest visoka filozofsko-teološka izobrazbena ustanova franjevačke provincije Bosne Srebre. Osnovni zadatak ove izobrazbene ustanove jest primati i stručno osposobljavati pripravnike za svećeničku službu, posebno pastoralnu. Radi toga se na Teologiji izučavaju filozofske, teološke i njima srodne discipline i promiče istraživački rad uopće, a posebno filozofsko-teološki. (Statut Teologije)

Na Teologiji studiraju 33 bogoslova, od kojih su dvojica đakoni, i 30 vanjskih studenata. Broj bogoslova je u opadanju, što se vidljivo osjeti tijekom zadnjih dvadeset godina: 1993. bila su 64 bogoslova, 2003. bilo ih je 56, a 2013. ih je 33. Na Teologiji predaje 17 profesora, od kojih 12 stanuje u zgradi Teologije, trojica u samostanu Sv. Ante na Bistriku, te po jedan u Visokom i Kraljevoj Sutjesci. Jedan je profesor, fra Ivan Sesar, iz Hercegovačke franjevačke provincije, i on predaje kanonsko pravo. Uključene su i neke stručne osobe izvan Proforskoga zbora: sarajevske glumice Hasija Borić i Vedrana Seksan drže vježbe iz predmeta Rhetorica, dok Kolegij De islamismo zajedno s profesorom fra Vilijem Radmanom drži prof. Enes Karić s Fakulteta Islamskih nauka. Službu dekana Teologije obnaša fra Vili Radman, a tajnika fra Josip Jozić koji je istodobno i drugi meštar bogoslova.

Uz redovite studijske aktivnosti Teologija organizira i znanstvene skupove, koncerte i specijalna predavanja. Zadnje takvo predavanje bilo je o Arhitekturi u Trećem Reich-u 19. travnja, te koncert Veličanstveni Bach 26. travnja.

Teologija izdaje i znanstveno-kulturne časopise Bosnu franciscanu i Jukić. Svake godine redovito izlazi i Bilten Teologije za koji svoje priloge pišu i bogoslovi. Za izdanje naših časopisa najzaslužniji je naš profesor fra Marko Karamatić. Navjestitelj osim svetopisamske poruke, koja je uvijek ista, mora dobro poznavati duh vremena i kulturu u kojoj naviješta, a on se na osobit način očituje u umjetnosti, što je jedan od razloga da se u program studija na Teologiji uključeni Ars sacra i Musica sacra.

Studenti Franjevačke teologije svake godine sudjeluju na interreligijskom susretu mladih teologa, što ga organiziraju Međureligijsko vijeće i Fondacija Konrad Adenauer. Na susretu sudjeluju predstavnici Katoličkog bogoslovnog fakulteta, Fakulteta Islamskih nauka, Pravoslavnog bogoslovnog fakulteta „Sv. Vasilije Ostroški“ i Franjevačke teologije. Na Teologiji se poklanja zapažena pozornost međureligijskom dijalogu. U tome prednjači naš prof. fra

Ivo Marković, koji vodi i međureligijski zbor Pontanima. Zbor je dobio brojna priznanja među kojima i nagradu u Vatikanu za najbolje suvremeno sakralno djelo.

Tijekom povijesti učilišta Bosne Srebrene bila su u raznim mjestima. Od XIV. do XVIII. stoljeća školovanje mladih franjevaca bilo je na franjevačkim učilištima u Italiji, Austriji i Mađarskoj. Od 1699. Bosna Srebrena ima dva učilišta: u Šibeniku i Budimu. Godine 1851. definatorij Provincije osnovao je filozofsko-teološko učilište u Fojnici i Kraljevoj Sutjesci. Teološki studij za cijelu Bosnu Srebreanu objedinjen je u Livnu 1905. Već 1909. Teologija se preseljava u Sarajevo. Najprije je bila smještena na Bistriku u samostanu Sv. Ante, zatim na Kovačićima u samostanu Sv. Nikole (1942–1947). Nakon što su jugoslavenske vlasti oduzele zgradu u kojoj je bio predviđen Franjevački fakultet za sve fratre s hrvatskog govornog područja, Teologija se ponovno preselila na Bistrik gdje ostaje do 1968, kada je preselila u novu zgradu u Nedžariće gdje djeluje i danas. Zbog ratnih okolnosti Teologija je od 1992. do 1997. bila smještena u Samoboru. Tijekom rata zgrada Teologije je temeljito opljačkana i devastirana. Ukradeno je preko 300 umjetničkih djela i deseci tisuća knjiga.

U našem klerikatu posebna se važnost pridaje liturgijskom pjevanju. Nekoliko naših bogoslova su kantori i svirači u crkvi. Svako jutro sviraju konventualnu misu i započinju psalme. U pjevanju psalama uglavnom koriste 8 koralnih modusa. Pjevanje psalama je poseban ugođaj i to bogoslovi čine kvalitetno, za što su dobili više pohvala. U klerikatu postoji i zbor Fraternitas koji isključivo pjeva koralnu glazbu, te zbor Fra Nenad Dujčić koji pjeva polifoniju. Voditelj tih zborova je prof. fra Anto Kovačić. U klerikatu djeluje i vokalno-instrumentalni sastav Jukić, koji je započeo s radom sedamdesetih godina XX. stoljeća. Članovi VIS-a Jukić uglavnom pjevaju „kršćanski rok“, ali i razne druge pjesme. Snimili su nekoliko kaseti i CD-ova. Više od deset godina u klerikatu djeluje i Tamburaški sastav, koji uvježbava gosp. Vedran Čičak. Redovito nastupaju na božićnim i uskršnjim priredbama, a ponekad gostuju i u Provinciji. Uz pjevanje i sviranje glavna točka priredbi je dramski komad, koji pripremaju i izvode studenti i studentice Teologije pod stručnim vodstvom profesionalnih glumica. Četrnaest godina predstave sa studentima spremala je prvakinja Narodnog pozorišta u Sarajevu Nada Đurevska. Nekoliko godina su joj u tome pomagale glumice Gordana Boban i Asja Pavlović. Od prošle godine ulogu spremanja predstava sa studentima preuzela je dipl. redateljica Anela Križanac. Kroz proteklo vrijeme velik se broj bogoslova okušao na kazališnoj sceni Teologije. Neki su kroz svojih pet godina studija, spremajući predstave s Nadom Đurevskom, stekli bogato glumačko umijeće i iskustvo.

Bogoslovi se bave također pastoralnim i humanitarnim radom. Dvojica između njih, fra Ivan Pilić i fra Mario Katušić, rade sa studentskom Framom na Kovačićima, fra Davor Petrović predaje župni vjeronauk na Dobrinji, dok fra Danijel Stanić svira i pjeva misu za francuske

vjernike u Sarajevu. Fra Darko Livančić i fra Danijel Šantić djeluju humanitarno, sudjelujući svaki tjedan u projektu Stariji brat. Fra Želimir Gogić uređuje Internet stranicu naše Teologije.

Svakako je važan sportski angažman bogoslova. Najčešće igraju nogomet, a neki i šah. Pokraj zgrade Teologije nalazi se igralište za nogomet i košarku. Bogoslovi, uz to što često igraju nogomet, također za Dan Teologije organiziraju nogometni turnir. Njima se u igri redovito pridruži i gvardijan samostana fra Mile Babić. U podrumu klerikata nalazi se vježbalište i prostorija za stolni tenis, a u sobi fra Brune Ćubele na ormaru pikado. Ni biciklizam nije ostao po strani. Od ranog proljeća pa do kasne jeseni pojedini bogoslovi i profesori u svrhu rekreacije idu biciklima do Vrela Bosne.

Zgrada našega klerikata nalazi se u prekrasnom parku u kojem raste razno drveće i raslinje. Čim se snjegovi otope i proljeće grane bogoslovi započinju s uređenjem okoliša. Najprije pograbe travu, potom okopaju i obrežu ruže i ostalo raslinje, te pripreme vrt za sjetvu. Neki su se od njih baš 'sprijateljili' s frezom i motokultivatorom. Od prošle godine naši kosci su fra Mario Dadić i fra Darko Livančić. Kad su kiše česte svakih deset dana moraju kositi travu. Bogoslovi su također na usluzi vrtlaru komu pomažu saditi i okopavati luk, rajčicu, salatu... Dobrom funkcioniranju našeg samostana svoj veliki doprinos daju naše vrijedne školske sestre franjevke (s. M. Judita Franjičević, s. M. Lucija Ljubos, s. M. Alberta Kuprešak i s. M. Ana Šarić), a s njima i drugo pomoćno osoblje u kuhinji i vrtu.

dr. Danimir Pezer, OFM

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SARAJEVU

Katolički bogoslovni fakultet (KBF) u Sarajevu crkveni je fakultet namijenjen općem dobru Crkve u službi evangeliziranja, povjerenoga mandatom samoga Gospodina Isusa Krista. Početak rada KBF-a vezan je za same početke Bogoslovnog sjemeništa. Apostolskim pismom od 5. srpnja 1881. papa Leon XIII. uspostavio je Vrhbosansku crkvenu pokrajinu te odredio da se otvori metropoljsko Bogoslovno sjemenište za odgoj i izobrazbu dijecezanskih svećenika. Prvotni je cilj uspostavljena sjemeništa pastoralna briga za svećenička zvanja. Naime, Papa je u apostolskom pismu istaknuo da se treba brinuti o porastu broja domaćih svećenika koji će se odlikovati čudorednom čistoćom, pobožnošću i revnošću, koji bi uz dostatnu filozofsko-teološku naobrazbu bili vjerni radnici njive Gospodnje, a na dobro Crkve i spas duša.

U duhu ove Papine odredbe prvi Vrhbosanski nadbiskup dr. Josip Stadler je 1882., prvo otvorio u Travniku Dječeačko sjemenište i gimnaziju, te 1890. u zgradi toga sjemeništa i prvo godište Bogoslovije čije je vodstvo povjereno isusovcima. Kada je 1893. završena izgradnja zgrade sjemeništa u Sarajevu bogoslovi, poglavari i profesori prešli u taj novosagrađeni prostor. *Nadbiskupsko dječeačko sjemenište* u Travniku i dio *Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa* u Sarajevu oduzeti su 1944. god. od Nijemaca. Nakon ulaska partizana u Sarajevo, Nijemci su se povukli te se u prostorije uselio jedan partizanski medicinsko-sanitarni bataljun. Godine 1947 komunističke vlasti su zabranile dalji rad Bogoslovije pretvorivši zgradu u vojarnu a zatim u studentski dom. Nakon dugih i mukotrpnih pregovora s tadašnjim vlastima godine 1972. otkupljuje se od države veći, nacionalizirani dio zgrade Bogoslovnog sjemeništa gdje je nastavljen školski rad i uz isusovce uključen je i rad dijecezanskih svećenika kojima se iste godine povjerava i puna uprava Bogoslovije, koja je do tada bila povjerena redovnicima družbe Isusove. Godine 1980. Bogoslovno sjemenište dobiva ime Vrhbosanska katolička bogoslovija, koja obuhvaća odgojnu i školsku ustanovu: Vrhbosansko bogoslovno sjemenište i Vrhbosanska visoka teološka škola. Godine 1990. Vrhbosanska visoka teološka škola afillirana je Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Zbog ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini 1992. Vrhbosansko bogoslovno sjemenište i Vrhbosanska visoka teološka škola nalaze svoje privremeno utočište u Dominikanskom samostanu u Bolu na Braču.

Prestankom ratnih razaranja i nakon obnove zgrade Vrhbosanske katoličke bogoslovije, cijela se ustanova 16. listopada 1996. vratila u Sarajevo. Tada je dogovoreno da se pristupi razdvajanju uprave Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa i Vrhbosanske visoke teološke škole, da novi naziv učilišta glasi: “Vrhbosanska katolička teologija”, te da se pristupi izradi novoga Statuta ove visokoškolske ustanove. Novi Statut Vrhbosanske katoličke teologije u Sarajevu je 30. lipnja 2004. godine stupio na snagu.

Nakon molbe nadbiskupa Vinka kardinala Puljića od 20. rujna 2008. Kongregaciji za katolički odgoj u Rimu o pastoralnoj potrebi uzdignuća Vrhbosanske katoličke teologije u Sarajevu na razinu Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu, Kongregacija je prihvatila molbu te 21. rujna 2009. osnovala Katolički bogoslovni fakultet u Sarajevu. Temeljem ugovora rektora Sveučilišta u Sarajevu i dekana Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu, od 28. veljače 2011. godine, Katolički bogoslovni fakultet postao je pridružena članica Sveučilišta u Sarajevu a u procesu i je potpisivanje ugovora o punopravnom članstvu.

Dakle, KBF uz zadaću koju ima od svog osnutka, to jest odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata danas ima i zadaću formacije katoličkih laika koji će nakon završenog studija preuzeti svoj dio odgovornosti u Crkvi i društvu, te na taj način izvršavati svoje poslanje u

svijetu, koje je Krist povjerio svim svojim učenicima. Od akademske godine 2005./2006. izvodi se nastava prema novim studijskim programima koji su usklađeni prema novom europskom sustavu studija, takozvanom „bolonjskom sustavu“. Studiranje na Katoličkom bogoslovnom fakultetu traje 5 godina (deset semestara), nakon čega se stječe stručni naziv magistar (master) teologije na razini visoke stručne spreme. Završenim diplomskim filozofsko-teološkim studijem na KBF-u, teolog je osposobljen za rad u školi, kao i za poslijediplomski studij iz područja teologije i srodnih znanosti. Ovaj fakultet svojim studentima nudi teološku pouku na akademskoj razini. Svojim poučavanjem KFB želi produbiti vjeru i na temelju teološkog promišljanja spoznajno napredovati te tako trajno „obnavljati lice zemlje“.

Potičući promišljanje u svjetlu Objave o nastanku čovjeka i svijeta, o smislu ljudskog života uopće, o problemima moralnog razvoja čovjeka, njegova odnosa prema Bogu, sebi i bližnjemu, fakultet zapravo potiče mlade ljude na što „moralniju“ izgradnju njihove osobnosti, na karakter „ljudskosti“, na očuvanje i širenje evanđeoske dobrote za kojom današnje društvo gladi. Stječući „ovakve vrline“ čovjek štiti i sebe i društvo od pogrešnih i često nesretnih izbora vrijednosti, štiti ga od podređivanja ljudskosti svijetu kojim pokušava ovladati, štiti ga od činjenja kompromisa sa vlastitom savješću čime će uistinu „biti spreman dati razlog za nadu koja je u njemu“.

dr. Zorica Maros

CARITAS VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE – institucionalizirana briga Crkve za siromašne

„Prvo pomozite najsiromašnijima od siromašnih“, misao je sv. Majke Terezije koja je svoju ljubav upravo prema najjadnijima, gledajući s aspekta društvene moći, pretočila u konkretni izričaj majčinske ljubavi prema odbačenom, bolesnom, gladnom i bespomoćnom čovjeku. A potreba za ljubavlju upravo prema takvima naglašena je već u SZ kada nam prorok Izaija definira kakav je post Jahvi drag: „*Kidati okove nepravde, razvezivati spona jarmene, puštati na slobodu potlačene, podijeliti kruh svoj gladnima, uvesti pod krov svoj beskućnika, odjenuti onoga koga vidiš gola*“ (Iz 58, 6-7). Isus, koji je „prošao svijetom čineći dobro“, živi je primjer ljubavi i brige za čovjeka. Sv. Luka će nam priprijeti Isusovu brigu za konkretnog čovjeka: vraća vid slijepima, hod hromima, sluh gluhima, očičuje gubave, oživljuje mrtve, hrani gladne (usp. Lk 7, 18-23). Poziv milosrđa i ljubavi preko parabole o milosrdnom Samaritancu (usp. Lk 10, 29-37) upućen je svakom pojedincu kao pravilo ispravnog življenja bez kojega nema istinske i transparentne ljubavi u životu čovjeka.

Obično se za početak institucionaliziranog karitativnog djelovanja Katoličke crkve u Vrhbosanskoj nadbiskupiji uzima godina 1931. kada je Vrhbosanski nadbiskup **dr. Ivan Šarić** utemeljio Caritas ove nadbiskupije. Onaj drugi, neslužbeni i neformalni početak zadire puno dublje u prošlost, dok su hrvatskim krajevima vladali strani vlastodršci koji su iste te krajeve ekonomski osiromašivali i slabjeli, a svoje zemlje obogaćivali. Najizravniji dokaz te ljubavi bila su tolika ubojstva i mučenja dušobrižnika i ostalih vjernika iz tih vremena koji se nisu ustručavali položiti svoj vlastiti život iz ljubavi prema Kristu, njegovoj Crkvi odnosno čovjeku kojemu su služili. Uspostava redovite crkvene hijerarhije u Bosni i Hercegovini i angažman prvog Vrhbosanskog nadbiskupa **dr. Josipa Stadlera** omogućuje nam sustavno praćenje karitativne djelatnosti Crkve. Nadbiskup Stadler je kao „otac siromaha“ kako su ga nazivali, svojim karitativnim angažmanom pokazao brigu za siromašne, napuštene i gladne.

Netom što je završio II. svjetski rat uslijedila je diktatura Tita i komunističke partije koja je trajala sve do demokratskih promjena koncem 20. stoljeća. Razdoblje je to u kojemu dolazi do nacionalizacije crkvenih objekata, škola, sjemeništa, oduzimanja zemljišta i drugih dobara koje je Crkva koristila za svoje poslanje. I sam karitativni rad je u tom smislu bio zabranjen i onemogućen. Crkva je ipak u tom „mračnom razdoblju“ uspjela pronalaziti mehanizme kojima se brinula za svoje siromašne članove, ali i druge ljude u potrebi.

Demokratskim promjena koncem XX. stoljeća Crkvi se otvorila nova mogućnost za slobodno i otvoreno javno djelovanje u društvu tako da su i karitativna djelovanja mogla biti obuhvatnija i učinkovitija. Caritas Vrhbosanske nadbiskupije 1990. ponovno počinje javno djelovati. Nažalost, nedugo nakon toga dolazi do izbijanja ratnih sukoba koji su situaciju u BiH učinili nesnošljivom za normalan život pa se Caritas angažira na pomoći socijalno i ekonomski ugroženom stanovništvu. Ta vjerojatno najteža vremena u kojima je Caritas naglasak stavio na prognanike i izbjeglice, stare i bolesne, ratne stradalnike, obitelji bez doma, obitelji s više djece i druge, odredila su uvelike djelovanje u tim ratnim godinama. Vrijeme je to u kojemu je Caritas Vrhbosanske nadbiskupije često bio jedino svjetlo za preživljavanje, posebice stanovnicima opkoljenoga Sarajeva gdje se u središnjem skladištu u gradu pomoć dijelila vjerskim i humanitarnim organizacijama, državnim tijelima, mjesnim zajednicama, pučkim kuhinjama i poduzećima, socijalnim i zdravstvenim ustanovama, školama i raznim udrugama te ugroženim obiteljima. Još ratne 1993. Caritas je pokrenuo zdravstveni centar sv. Vinko Paulski u Sarajevu, a u lipnju 1995. pučku kuhinju u Zenici te u rujnu 1996. i u Sarajevu. Nakon ratnog vihora Caritas je angažiran na projektima obnove kuća povratnicima, a među prioritete stavljeni su uz hitnu pomoć i obnovu, područje zdravstva, obnova gospodarstva, socijalni projekti, savjetovašta, dječji vrtići, rehabilitacijski centri ...

Novo vrijeme donosi nove ideje i stavlja nove izazove i pred Caritas Vrhbosanske nadbiskupije. U svim programima i projektima i dalje se ogleda briga prije svega za konkretnog čovjeka u potrebi kroz projekte poput dviju pučkih kuhinja „Jelo na kotačima“ u Sarajevu i Zenici gdje se kroz jedan dnevni topli obrok jednako pomaže svim ljudima bez obzira na bilo koju pripadnost. Dječji vrtić „Sveta Obitelj“ s produženim boravkom i obiteljskim savjetovalištem te kreativnom radionicom za djecu s posebnim potrebama u Sarajevu nastoje pružiti djeci osnovne odgojno-obrazovne usluge. Savjetovalište za žene i Antitrafficking su projekti namijenjeni isključivo ženama kojima je potrebna psiho-socijalna pomoć. Kućna skrb starih i bolesnih te župni caritas su programi kojima Caritas iskazuje izravnu brigu za stare, ali daje i konkretan obol opstanku hrvatskog čovjeka na svojim stoljetnim ognjištima. Kuća za studente i bolesnike, Kraljica Katarina Kotromanić-Kosača u Sarajevu namijenjena je onima slabijih materijalnih mogućnosti, kako studentima tako i bolesnicima.

Uz sve ovo Caritas Vrhbosanske nadbiskupije nastoji pomoći, a sukladno svojim mogućnostima, i na druge načine ljude u nevolji i institucije u potrebi: odjevnim predmetima, odjećom i obućom; nabavkom peći i ogrjeva; obiteljskim paketima hrane, pelenama za odrasle, dječjom hranom, invalidskim kolicima i drugim pomagalima za invalide, bolesničkim krevetima, opremanjem škola školskim klupama i ostalim materijalima, obnovom manjih oštećenja kuća itd.

Caritas Vrhbosanske Nadbiskupije svoj karitativni rad će i dalje temeljiti na evanđeoskoj ideji brige za ljude na rubu društva.

dr. Mirko Šimić

NADBISKUPIJSKI CENTAR ZA PASTORAL MLADIH IVAN PAVAO II. – Mjesto susreta, duhovnosti, obrazovanja...

Centar je službeno registriran 31. svibnja 2007. godine, a osnivanju je prethodilo otvaranje Ureda za mlade Vrhbosanske nadbiskupije 2004. godine, kada je osnovano i povjerenstvo za pastoral mladih Vrhbosanske nadbiskupije na čelu s dr. Šimom Maršićem, profesorom pastoralne teologije i sadašnjim ravnateljem NCM „Ivan Pavao II.“. Pored Ureda za mlade, u Centru djeluje Udruga katoličkih studenata „Emaus“, Ured za mlade Biskupske konferencije BiH, te Fondacija za stipendiranje studenata „Fonss“. **Vizija NCM-a** „Ivan Pavao II.“ nalazi se u njegovom imenu. Blaženi papa Ivan Pavao II. gradio je mostove prema ljudima različitog podrijetla i različitih uvjerenja, a poseban odnos je imao prema mladima. Volio ih je i imao povjerenje u njih, a i oni su bili oduševljeni susretom s njim. Stoga je i dugoročni cilj NCM „Ivan Pavao II.“ pružanje prilike mladima da kroz različite aktivnosti i projekte pokažu svoje talente i sposobnosti, te da nadilaze predrasude i grade

mostove prema drugima, bez obzira na nacionalnu, dobnu, spolnu ili rasnu pripadnost. **Misija Centra** ogleda se kroz tri glavne okosnice: duhovnost, susreti i izobrazba, a ostvaruje se organizacijom različitih duhovnih susreta (molitve, duhovne vježbe, Križni put); organizacijom susreta mladih (biskupijskih, nacionalnih, regionalnih, internacionalnih, sportskih susreta); organizacijom socijalnih projekata (volonterski projekti, ljetni kampovi); organizacijom formativnih i edukacijskih projekata (seminari, tečajevi, dugotrajne formacije).

Projekti koje NCM „Ivan Pavao II.“ realizira su: Vijeće za mlade Vrhbosanske nadbiskupije; Formacija animatora „Mladi za mlade“, Škola volonterizma, 72 sata bez kompromisa, Mali putokazi u život–edukacija i socijalizacija djece bez roditeljskog staranja, Katolička malonogometna liga, Umrežavanje NCM-a – umrežavanje i osnaživanje Centra u Katoličkoj crkvi, u vladinom i nevladinom sektoru, te na međunarodnoj razini u procesu europskih integracija, Dan mladih Vrhbosanske nadbiskupije, ekumenski projekt „Koračajmo zajedno“, Ljetni kampovi–ekumenski kamp Friedensgrund, internacionalni kamp Friedensweg, kamp projekta „Mali putokazi u život“ te Specijalizacija animatora, organizacija Treninga za trenere, organizacija hodočašća u Taize, Katolički skauti Vrhbosanske nadbiskupije, organizacija hodočašća na Susrete hrvatske katoličke mladeži i Svjetski dan mladih, Dekanatski Križni put mladih, Susreti krizmanika, razmjena volontera.

Vrhbosanska nadbiskupija je uz potporu Renovabis- a koncem 2005. godine kupila lokaciju na kojoj je obnovljena jedna kuća u kojoj su trenutno smješteni uredi, ured ravnatelja Centra i kapelica. Osim ravnatelja, u Centru radi 6 osoba na puno radno vrijeme, 10-tak honorarno i oko 200 volontera prema potrebama projektnih aktivnosti. S obzirom da kroz aktivnost Centra prođe oko 5 000 mladih ljudi kroz godinu dana, potreba za većim prostorom postajala je sve veća kako bi naš rad i angažman u radu s mladima bio učinkovitiji i kako bi se dalje razvijali novi programi i inicijative. Stoga smo u srpnju 2011. godine, počeli s gradnjom Centra za mlade, mjesta koje će biti središte susreta, obrazovanja i duhovnosti za mlade. Sa izgradnjom Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih „Ivan Pavao II.“ dobit ćemo više uredskog prostora, zatim prostorije za radionice i seminare, kapelicu, sportsku dvoranu, prostorije za različite sekcije mladih (glazbena, plesna, dramska, likovna, medijska...), biblioteku, sobe za smještaj oko 50 mladih, restoran i kafić.

dr. Šimo Maršić

Počeci organiziranog crkvenog života na području BiH:

U srcu Bosne, između Zenice i Travnika, bilo je sjedište biskupa Bistue Nove, velikom vjerojatnošću u današnjem selu Mošunju. Ova biskupija je zbog njezine veličine podijeljena i nova biskupska stolica uspostavljena je u municipiju Bistua Vetus. Arheološka otkrića današnjice starokršćanskih bazilika u Gornjoj Bosni brojna su (Lepenica, Sarajevo, Zenica, Oborci, Turbe, Čipuljići, Varvara, Dabravine, Skelani itd.) koja svjedoče o bujnom kršćanskom životu onih vremena ranog Srednjeg vijeka.

Druga biskupija na vrhbosanskom području bila bi biskupija Martari. Kao i kod Bistue nije moguće s punom sigurnošću odrediti njezinu lokaciju. Vjerojatno je treba tražiti negdje kod Konjica-Lisičića, sa sjeverne strane Jablaničkog jezera.

POVIJEST VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Od osmanske vladavine pa do danas prošla su mnoga stoljeća. Vrijeme je, između ostaloga, iznjedrilo i uspostavu Vrhbosanske nadbiskupije. Ali, da krenemo od početka priče ...

Nakon više od četiri stotine godina otomanske vladavine na ovim prostorima, 1878. odlukom Berlinskog kongresa turska vlast napušta Bosnu i Hercegovinu. Slika stanovništva koja je ostala nakon toga je: 42,88% pravoslavaca raspoređenih u 251 župi; 38,75% muslimana; 18,08% katolika raspoređenih u 238 župa.

Ex hac augusta

Ponovna uspostava redovite crkvene hijerarhije u BiH bila je moguća tek nakon propasti Turskoga Carstva. Apostolskim pismom „Ex hac augusta“ od 5. srpnja 1881. papa Leon XIII. je ustanovio hijerarhiju redovitih biskupa prema propisima crkvenoga prava i to po uzoru na neke europske zemlje premda je ovdje stanje bilo daleko zamršenije i teže. Od tada vrhbosansku metropoliju sačinjavaju: vrhbosanska nadbiskupija sa sjedištem u Sarajevu, biskupija mostarsko-duvanjska sa sjedištem u Mostaru i banjalučka biskupija sa sjedištem u Banjoj Luci. Godine 1890. u sastav metropolije ulazi i trebinjska biskupija kojom otada upravlja mostarski biskup kao apostolski administrator. Granice su između biskupija bile određene u Apostolskom pismu. Papa daje povlasticu vladaru Austro-Ugarske da imenuje nadbiskupe i biskupe u tim zemljama kako se to obavljalo u Monarhiji, budući da je Bosna bila u sastavu Austro-Ugarske monarhije. Imenovani su i prvi pastiri novoosnovanih dijeceza: u Sarajevu dr. Josip Stadler, metropolita, u Mostaru fra Paškal Buconjić, biskup, u Banja Luci fra Marijan Marković, biskup. Jedan od najtežih problema koji se pojavio s ustanovom redovite hijerarhije bilo je pitanje oko podjele župa između redovničkog i biskupijskog klera.

Prvi vrhbosanski nadbiskup

Kako smo već ranije spomenuli, prvim vrhbosanskim nadbiskupom bio je imenovan svećenik zagrebačke nadbiskupije dr. Josip Stadler. On je doveo na područje Nadbiskupije Isusovce, razne družbe časnih sestara a i sam je utemeljitelj jedne družbe: sestara „Služavki Malog Isusa“. Pokrenuo je katolički tisak, a sve to se odrazilo na pozitivan porast broja vjernika. Osnovane su tri nove bogoslovije i tri mala sjemeništa. U BiH se otvaraju škole u kojima su napose bile angažirane redovnice. Započinje i Prvi svjetski rat, a četiri godine kasnije umire prvi vrhbosanski nadbiskup.

Problemi nakon Prvog svjetskog rata

Nakon Prvog svjetskog rata Sveta Stolica nije priznavala pravo patronata državama nasljednicama Austro-Ugarske. U novonastaloj situaciji pojavili su se i mnogi problemi. Jedan od njih je bio taj što Beograd ne želi prihvatiti pomoćnog biskupa Ivana Šarića kao Stadlerova nasljednika. Ipak, upornim inzistiranjem i diplomatskim naporima Svete Stolice, Šarić je postao drugi nadbiskup vrhbosanski. Broj katolika se i dalje neprestano povećavao. Nadbiskup Šarić se posebno brinuo za gradnju ili obnova crkvenih objekata. Za vrijeme svoje uprave nadbiskup Šarić je osnovao sedamnaest župa. Putem Katoličke Akcije on se borio protiv nevjere, nemorala i indiferentizma. Iz križarskih redova nicala su mnoga svećenička i redovnička zvanja, izrastali su laici osposobljeni za promicanje katoličkih načela u javnom životu i ponajbolji katolički ljudi javnoga života. Kraljevina Jugoslavija bila po pismenosti jedna od posljednjih zemalja u Europi. BiH je bila jedno od njezinih ekonomski najnerazvijenijih područja. Nepismenost i siromaštvo su bili u to vrijeme pokazatelji stanja. Nepismenih je 1921. bilo više od 80%. Katolički tisak u to vrijeme bio je oružje istine a Sarajevo je već od Stadlera centar katoličkog tiska.

Prijelomna etapa

Jedna od prijelomnih etapa razvoja ondašnje države je upravo 1929., kada završava vrijeme pseudoparlamentarizma a započinje vrijeme diktature. Kraljevinom Jugoslavijom stvarno i pravno upravlja srpski kralj i srpska vlast, koja je kao takva protežirala Srpsku pravoslavnu Crkvu. U toj tvorevini katolici i muslimani su se morali boriti za vjersku ravnopravnost. Jaki centralizam Beograda, represija nad nesrpskim stanovništvom te napose ubojstvo Stjepana Radića u beogradskom parlamentu stvorilo je distancu i uvjerenje o nemogućnosti suživota. U tom razdoblju zbililo se sastavljanje i potpisivanje konkordata između Svete Stolice i Kraljevine Jugoslavije ali i gaženje konkordata na beogradskim ulicama 1937.

Drugi svjetski rat

U razdoblju 1941. do 1945. bijesni Drugi svjetski rat. Bosna je u sastavu Nezavisne Države Hrvatske. U zemlji ratuje više vojski koji se bore za svoje interese. Dolazi do teškog krvoprolića među ljudima različitih nacija i religija. Opet nevolje za Crkvu. Tijekom rata i neposredno nakon njega Katolička crkva trpi velike gubitke. Titovi partizani su pogubili više katoličkih svećenika i redovnika, a njihovim dolaskom na vlast počeo je otvoreni i perfidni progon političkih neistomišljenika. Nakon rata zatvorene su bogoslovije u Sarajevu i Mostaru, mala sjemeništa u Travniku i Širokom Brijegu. Sve redovnice su protjerane iz BiH, veći dio crkvene imovine je nacionaliziran, a djelovanje svih crkvenih organizacija zabranjeno. Crkvi su oduzete tiskare, dok je katolički tisak zabranjen. Neposredno pred završetak rata od straha pred partizanima nadbiskup Šarić povukao se u izbjeglištvo, a u Madridu je umro i pokopan. Više desetaka godina kasnije, točnije 1997., njegovi su ostatci preneseni u Sarajevu.

Nakon rata Katolička crkva ulazi u novu Jugoslaviju, za vrijeme koje se događaju mnogi montirani sudski procesi, a na optuženičkim klupama su svećenici, redovnici i redovnice. Brojni biskupi i svećenici završili su u zatvorima, a neki od njih bijahu i pogubljeni.

S Drugim vatikanskim saborom (1962. - 1965.) dolazi do bitnih pomaka i promjena u Katoličkoj crkvi. Crkva nanovo promišlja sebe i svoje poslanje u svijetu. Naglasak je također stavljen na ekumenizam i dijalog s drugim religijama, kao i sa samim ateizmom.

Od devedesetih do danas

Nakon pedesetogodišnje vladavine komunističkog režima došlo je 1990. do prvih demokratskih izbora na području tadašnje Jugoslavije. U Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Makedoniji referendumom je izglasana samostalnost tih republika kojoj su se usprotivili zagovornici velikosrpskih ideja. Ubrzo je započela velikosrpska agresija najprije na Sloveniju i Republiku Hrvatsku, a potom u rujnu 1991. i na Bosnu i Hercegovinu. Okupaciju teritorija pratio je neviđeni teror nad nersrpskim stanovništvom te etničko čišćenje. Prema posljednjem popisu stanovništva iz travnja 1991. Bosna i Hercegovina je imala 4,350.000 stanovnika. Oko 43% stanovnika bili su (M)muslimani, 31 % pravoslavni Srbi i oko 18% katolici Hrvati. Tijekom rata od 1991. do 1995. događa se katastrofalno istjerivanje katolika iz BiH. Početkom 1993. izbio je oružani sukob bošnjačkih i hrvatskih postrojbi u Hercegovini i Srednjoj Bosni. Tijekom tog sukoba protjerano je oko 128.000 katolika. U tim sukobima velik broj crkava i crkvenih objekata (njih oko 600) je razrušen i teško oštećen. Mnoge neprocjenjive vrijednosti su opljačkane ili uništene. U prosincu 1994. Kongregacija za evangelizaciju naroda odobrila je nastanak Biskupske konferencije BiH s njezinim statutom. Iste godine Papa Ivan Pavao II. je promaknuo nadbiskupa Vinka Puljića u kardinala.

Bilten Sinode

Veliki povijesni događaj za mjesnu crkvu zbio se 12. i 13. travnja 1997., kada je u Sarajevo došao papa Ivan Pavao II., noseći poruke mira i nade.

To razdoblje povijesti obilježio je jedan veliki projekt nadbiskupije - pristupilo se osnivanju katoličkih školskih centara u mnogim gradovima.

U deset godina rata i poraća broj katolika Vrhbosanske nadbiskupije s 580.000 iz 1991. spao je na 210.000 godine 2000.

Stanje danas

Nakon četverogodišnje agresije i teških ratnih sukoba, BiH je sastavljena iz dva entiteta: federacije BiH koju čine Bošnjaci muslimani i Hrvati s 51% teritorija te Republike Srpske kojoj pripada ostalih 49% teritorija. Vrhbosanska nadbiskupija djeluje na području oba entiteta.

Prema statistici koju prikuplja Nadbiskupski Ordinarijat svake godine, broj katolika u Vrhbosanskoj nadbiskupiji početkom 2012. godine iznosio je 195.522 u 69.524 domaćinstva, a oni opet žive na području 154 župe. Kako su mnogi mladi ljudi u ratu i poraću napustili područje nadbiskupije, među preostalim vjernicima se nalazi veliki broj starijih ljudi, a oni mlađi muku muče s velikom nezaposlenošću (44,4%). Nažalost, ne manjka ni onih koji se još uvijek moraju suočavati s nacionalnom i vjerskom netrpeljivošću u svojim životnim sredinama, kao i sa nedostatkom socijalne skrbi i brige od strane države.

Što li će budućnost donijeti Katoličkoj crkvi u BiH ostaje za vidjeti, pogotovo ako se osvrnemo na prošlost ove zemlje i Katoličke Crkve u njoj.

Prema izvorima internetske stranice <http://vrhbosanska-nadbiskupija.org> priredila:

Bojana Đukić

